

TEAATTERISTA TULTUA

”*E*lämä on unelmaa” soi vielä korvissani. Tulen juuri sitä katsomasta. Aate tuossa näytelmässä on tehnyt niin omituisen vaikutuksen. Tultuani ulos teatterin ahtaiden seinien sisältä, luulen vasta oikein sen ymmärtäväni. Tuo alakuloinen pessimismi, johonka jo vuosisatoja sitten on tullut kaukainen etelämäinen kirjailija, sopii niin hyvin tähän pohjoismaiseenkin ympäristöön. Hän on kuvannut haaveeksi kaiken maailmassa. Ei ole pysyväistä rakkaus, ei kestä kunnia, ei loisto; mahtavuus ja suuruus katoavat; nautinnot ovat virvatulia; ihmisten erilaiset riennot haihtuvat kuin usva. Kaikki on turhuutta, sanalla sanoen. Yksi ainoa teko suo ihmiselle tyydytystä: vasta silloin voi ihminen saada rauhan, kun hän on tehnyt *oikein*.

Klassillisen kappaleen rauha sointuu niin hyvin siihen mielentilaan, minkä ulkomaailma mi-

nussa herättää. On kirkas kuutamoinen sää. Ensimmäinen kuiva talvinen ilta. Taivas puhdas ja maa kylmä. Jotain haaveellisen ihanteellista luonnossa. Se on kuin mietteissään, ei juuri synkissä eikä surullisissakaan. Mutta jotain sillä välillä. Huoneitten totiset ja jyrkät varjot muistuttavat miettivän otsan ryppyjä.

Siitä on kauvan kuin olen nähnyt tai lukenut semmoista, jota tämä näytelmä kuvaa. Puhtaitten, läpikuultavain aatteiden esittäminen ei kuulu, niin väitetään, sopivan nykyajan ihmiselle. Hän tahtoo nähdä kirjallisuudessaan ihmisiä eikä ihanteita, hän tahtoo tutustua elämään eikä aatteisiin.

Miksi tuntunee tuo väite tällä kertaa niin jokapäiväiseltä, miksi tämä katsantotapa nyt melkein harmittaa? Onko mahdollista, että uudenaikaisen realistisen kirjallisuuden teoriiat eivät olisikaan lausuneet viimeistä sanaansa? Olisinko erehtynyt ylenkatsoessani vanhoja klassikoita ja nauraessani romantiikalle? — koskapa tuo pilven takainen draama on minua liikuttanut? — koskapa olen koko illan sen kehittymistä jännityksellä seurannut ja koskapa sen runomitta vieläkin hyväilee korvaani?

Kysyn itseltäni, onko tämä vaan hetken vaikutusta. En luule sitä. Mielen muutoksella on syvempi psykologinen perustus.

Realismilla, sillä, joka kuvaa olot ja elämän ja ihmiset semmoisina kuin ne ovat, on oma viehätyksensä ja klassillisuudella on omansa. Kun on virkeä aamupäivä, kun kadut ovat täynnä liikettä ja vilinää, ja kun menee itse virran mukana, niin sitoutuu silmä siihen, siinä löytää näkemistä ja sitä on huvitettu tarkastamasta. Mutta kun lähenee ilta, kun kadut ovat tyhjät ja taloissa nukkutaan, niin unohtuu edellinen mieliala ja sijaan tulee toinen. Haluaa lepoa, ajatukset irtautuvat askareiden ja toiminnan yksityiskohdista, elämän suuret, yksinkertaiset piirteet alkavat kuultaa läpi ja muodostua aatteiksi.

Yksi kirjailija kuvaa yhtä, toinen toista. Mutta molemmat he tulkitsevat todellisia tunteita, molempien aineet ovat yhtä oikeutetut esille tuotaviksi. Ero on vaan siinä, että kun edellinen kosketti yksin soittimiin, niin kosketti toinen toisiin. Se on: eroa ei olekaan olemassa. Mutta *erehdys* on olemassa, jos yhtä suuntaa ylistetään ja toista ylenkatsotaan.

Kuinka turhilta tuntuvat kaikki riidat eri katsantotapojen välillä! Kuinka voi ihmisten näköpiiri olla niin ahdas, ettei hän näe ulkopuolelle oman, hetkellisen mielialansa rajoja! Eikö hän ole huomannut, että hänellä on arkipäivän hyörinä ja tuulinen taivas, mutta että hänellä myöskin on

sunnuntain mietityttävä rauha ja päänsä päällä sen totinen, tyyni sinilaki? Ja kuitenkin julistaa hän yhden aina oikeaksi, ja toisen vääräksi, ja arvostelee sen mukaan kaikki ja tahtoo saada sen muihinkin pakotetuksi.

Hänen pitäisi tietää, että elämä on unelmaa ja että kunkin unelma muodostuu sen kehtolaulun mukaan, mitä meille selittämättömät mielialojemme hengettäret ovat milloinkin päämme pohjissa soittamassa.

Minä tulin eilen liikutetuksi vanhan Calderonin aatteiden soitosta ja minä nautin siitä kauan kävellessäni kuutamoisia hiljaisia katuja.

1 p. lokak. 1890.

VANHA LAULAJA

Usein tapaa jossain kaukaisessa maanpaikassa jonkun noita koko kansan suosimia laulajia, jotka aikoinaan muodostivat tuon kuuluisan miesköörin. Hän on nyt tavallisesti joku hiljainen, vaatimaton virkamies, kiinnitettynä kuiviin soinnuttomiin toimiinsa; useimmittain ovat hänen velkansa suuret, palkka pieni ja tulot vähäiset, jotka tuskin riittävät korkojen maksamiseen ja välttämättömimpien elantotarpeiden suorittamiseen. Seurapiiri on rajoitettu, ympäristö ikävä. Työnteko on vaan velvollisuuden täyttämistä eikä tuota mitään huvia. Tuomari hän voi olla hyväkin, toinen voi olla säntillinen kamreeri, asemapäällikkö tai kolleega pikkukaupungin koulussa. Hän suorittaa tehtävänsä ajallaan ja tekee tilit määräpäivälleen. Mutta elämässä on kuitenkin jotain puoli-naista ja usein pyrkii mieli haikeaksi. Hän kaipaa laulua ja noita vanhoja, hauskoja tovereita, joita tämä laulu yhdisti toisiinsa.

Yksinäisinä hetkinään, kun talvinen iltahämärä tupsuttaa pimeää huoneesen, hän alakuloinena ja kaukomielenä hyräilee omaa ääntään, sitä, jota hän köörissä ollessaan niin suurella menestyksellä lauloi.

Ne herättävät monenlaisia muistoja nuo hyräilyotteet tutuista sävelistä. Hän muistaa niin kirkkaasti, kuinka hän ensiksi tuli ylioppilaslaulajana huomatuksi ja sen jälkeen tuohon valiojoukkoon otetuksi; — kuinka hän joutui pääkaupungin parhaimpiin seuroihin ja oli kaikkialla tervetullut vieras; — kuinka hän suurissa, isänmaallista innostusta kajahtelevissa konserteissa lauloi sooloaan toisten säestäessä ja sai omistaa itselleen parhaan osan hurmautuneen ja seisoaalleen kohahtavan yleisön suosionosotuksista; — kuinka hän oli mukana Pietarissa ja Moskovassa, lauloi lempeän ja viehättävän keisarinnan balkongin alla ja ajeli hovin vaunuissa leveää Newskiä; — ja kuinka sitten tulivat matkat länteen päin, laulajaiset Tukholmassa ja Kööpenhaminassa . . . päiväpaistetta tyvenillä saaristo-ulapoilla, huviretkiä liputetuissa laivoissa, kukkaissadetta, kauniita naisia, helliä silmäyksiä ja lopuksi haikea ero rakkailta rannoilta, väririkkaiden päivänvarjojen hvvästiä viuhdoessa ja sormisuukkosten vallaton ina kaa-

rina lennellessä yli isonevan juovan laivasillalta poistuvan laivan kannelle!

Ja mikä kansallinen sankari kotiin tultaessa noilta riemuretkiltä, joista oli kirjoitettu, että pienen maan maine oli heidän kauttansa levinnyt sinne, missä meitä tuskin tiedettiin oleviksikaan! Olla yksi tuon pienen valiojoukon muutamista harvoista, jotka olivat tehneet isänmaallisen urotyön ja joita kotona olevat ihaellen kadehtivat! Ja tietää, että oli tenoorillaan aivan tuntemattomia sydämmiä hellyttänyt! Ne eivät siellä hänen oudon kielensä sanoja ymmärtäneet, mutta niiden paljas sointu sai jo niiden sisältöä aavistamaan, se hurmasi muukalaiset ja herutti silmän kulmasta monen salaisen kyyneleen.

Mutta kenties kaikista unhoittumattomimpia olivat sittenkin ne hetket, kun pienissä kööreissä eri pöytien ääreen istuutuneina laivan kannella valoisina, lämpiminä kesäöinä toverien kanssa sullettiin hienoihin, ihanteellisiin mielialoihin. Haa-veksiva silmä noudatteli jällelle jäävien saarien rantapuita, äänet otettiin puhtaammin kuin koskaan ennen ja ajatus oli kiinnitettynä rakkaasen olentoon, jonka kotona omisti — tai jos ei omistanutkaan, niin ainakin sen kuvaili. Silloin he eivät ajatelleet yleisöään, ei menestystään, he olivat jokainen taiteilijoita ja nauttivat ainoastaan

taiteestaan. Sellaisten hetkien tunne-elämän vi-
vahduksia, niitä ei ymmärrä kukaan, joka ei ker-
ran itse ole laulanut mukana.

Se oli huoletonta, ihanaa aikaa . . . Mutta
nyt se on mennyttä kaikki, haihtunut unelmaksi,
ja koko laulukuntakin hajonnut. Paitse noita muu-
tamia iloisia muistoja, jotka nekin yksinäisyydessä
muuttuvat surullisiksi, ei siitä ole muuta tähdennä
kuin valkoinen, kellastunut lakki, valokuvataulu
seinällä ja sen päällä kuivunut kukan lehti, jonka
aikoinaan rintaan kiinnitti yksi niistä monista, joi-
den nimetkin jäivät tietämättä. Hän on kuin
vanha arpinen sotavanhus, jota eivät enää ole-
vaksikaan muista muut kuin ne, jotka ovat ajau-
tuneet yhtä kauvaksi entisestä elämästä kuin hän
itsekin.

Välistä heitä sentään sattuu yhteen kesäisissä
juhlissa niin monta, että saavat kvartetin kokoon.
Kuinka he silloin laulavat kuin pakahtuneen sy-
dämen kyllyydestä! He kertovat vanhimmat lau-
lunsa ja läpikäyvät kauneimmat muistonsa. Hei-
dän pikku kööriensä kasvaa siinä suureksi ja mah-
tavaksi, heidän omat korvansa kuvailevat sen yhtä
moninkertaiseksi kuin se oli entisinäkin aikoina.
He kuulevat Olav Tryggvasonin ukkosena jymäh-
televän sadasta rinnasta ja näkevät aavain ulap-
pain eteensä aukeavan.

Tieto on levinnyt siitä, että on vanhoja laulajia koolla. Ja ikkunain alle tai puutarhan pensaiden taaksi hiipii varpaillaan harras kuulijajoukko, joka yhtäkkiä täydentää vanhat muistot remah- taen lämpimiin käsientaputuksiin ja innokkaisein hyvähuutoihin. Vanhat laulajat juovat maljansa pohjaan ja laulavat totisen tyytyväisinä edelleen.

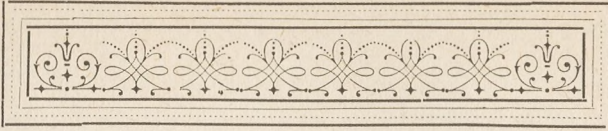

PURJEITA KUIVAAMASSA

Me istuimme, kaksi nuorta aviomiestä, kesä-huvilamme verandalla. Olimme nukku-neet ruokalepomme ja nautimme nyt kah-via tupakoiden ja katsellen järvelle, jossa puhalti tasainen, mutta täyteläinen etelätuuli, ja jonka pinta oli väkevän sininen.

— Nyt on hyvä tuuli, sanoi ystäväni, ja minä myönsin olevani samaa mieltä.

Mutta me itse emme olleet hyvällä tuulella. Me istuimme syrjittäin toisiimme ja vaikenimme. Katselimmehan vaan happamina selän toiselle puolelle, josta häämöitti pienen kaupungin valkoinen ranta-ravintola, ja palasimme sieltä tuijottamaan purjevenhettämme, joka keikaili aallokossa lähellä rantaa ja kiskoskeli levotonna ankkuriköyttään. Se oli meidän yhteistä omaisuuttamme, me olimme sen yhdessä rakennuttaneet, itse sen maalanneet ja itse purjeilla varustaneet. Se oli

ollut viime talvemme hupaisin tehtävä, iltakaudet olimme siitä lasiemme ääressä puhuneet ja koko kevään sen kanssa puuhanneet. Emmekä nyt koko kesänä ajatelleet muuta kuin sopivia tuulia. Ja sitä me nyt taaskin ajattelimme.

Mutta samalla ajattelimme myöskin, että me onnettomuudeksemme olimme naimisissa molemmat, että meillä oli nuoret kauniit rouvat, jotka meitä »äärettömästi» rakastivat, mutta jotka eivät rakastaneet purttamme. Joka tilaisuudessa koettivat he häntä halventaa ja alkoivat haukotella, kun me puhuimme purjehtimisesta. Ja jos me emme hetikohta lakanneet, niin tulivat he pistelijäksi ja ivallisiksi ja tekivät viittauksia miesten pienistä passiooneista. Me kun emme olleet ymmärtävinämme, niin he loukkaantuivat ja menivät metsään, kukin tahollensa. Me heitä lepyttämään, mutta silloin syyttivät he meitä siitä, ettemme heistä välittäneet, että heitä tahallamme laiminlöimme, että meillä oli ikävä heidän seurassaan, että miksi sitten olimme menneet naimisiin, kun emme heitä kuitenkaan rakastaneet.

— Mutta elä nyt ole lapsellinen, sydänpäpyseni . .

— Elä! Anna minun olla yksin . . mene nyt sitten purjehtimaan . . enhän minä tahdo sinua estää . . Ka, mene nyt, ystäväsi jo on levoton . .

— Enhän minä tahdo, jos et sinä . .

— Mutta minä *tahdon*, että menet purjehtimaan . . muuten menee taas hyvä tuuli hukkaan . .

— Mutta tule sinä mukaan!

— En! Näenhän minä silmistäsi ja kuulen ihan selvään äänestäsi, että teillä on hauskeampi purjehtia kahden . . me teitä vaan häiritsemme.

Enkä minä saanut mitenkään vaimoani vakuutetuksi siitä, että voinhan siltä rakastaa häntä, jos rakastan purjehtimistakin. Minun täytyi vannoa ja suuteloilla selittää, että minä en vähääkään välittänyt koko purjehtimisesta. Ainoastaan silloin kai minun *täytyy* mennä, jos ystäväni minua välttämättömästi vaatii mukaan.

Ystäväni lienee antanut saman lupauksen kuin minäkin, sillä emme olleet koko viikolla yhtään kertaa ulkona. Me olimme käyneet joka päivä marjassa rouviemme kanssa, olimme tehneet kahvirеткиä pellon aidan taaksi, istuneet huvimajassa ja lukeneet heille ääneen.

He olivat onnellisia, he loistivat tyytyväisyydestä ja he laittoivat meille makeita ruokia. Mutta me tulimme yhä synkkämielisemmiksi, me tunsimme itsemme syyttömästi kärsiviksi, meillä oli ikävä ja sentähden istuimme nyt alakuloisina ja äänettöminä, sanaakaan vaihtamatta.

Tuuli oli niin mainio ja tasainen, venhe niin viehättävä ja menon haluinen. Mutta me emme uskaltaneet ajatellakaan purjehtimista. Joskus kenties, kaukaisessa tulevaisuudessa, kun meitä ei enää niin äärettömästi rakastettaisi, me kenties saisimme vapautemme takaisin. Tänä kesänä ei muuten kuin ehkä vaan sattuman avulla, salaa, silloinkun he olivat poissa jossain . .

Palvelija kulki ohitsemme ja minussa oli syntymäisillään raivoisa päätös tilata konjakkia kahvin mauksi ja juoda itseni juovuksiin ja sanoa heille totuus. Olisi kai sitä siellä karahviinin pohjassa siksi tähdettä. Mutta silloin kysyi ystäväni äänellä:

— Missä ovat rouvat?

— Rouvat menivät marjaan ja käskivät sanoa, että kyllä he sieltä pian tulevat.

— Kuinka pian?

— Ei ne muuta sanoneet kuin että pian.

— Saat korjata pois kahvin.

Ja minäkin jätin nyt aikomukseni vaatia konjakkia. Minä olin luullut, että he istuivat huvimajassa ja odottivat meitä — lukemaan.

— Et sinä ole kuivattanut purjeita tämän aamuisen sateen jälkeen? arveli ystäväni yht'äkkiä hiukan epämääräisellä äänellä.

— En ole.

— Onko sinulla kenties mitään erityistä toimitettavaa tänään?

— Ei minulla ole mitään erityistä. Kuinka niin?

— Niin, minä vaan muuten ajattelin, että ehkä voisimme samalla tehdä pienen kierroksen järvellä.

Hän oli siis sen ensiksi ehdottanut. Minä voisin aina sanoa, että kun hän oli tahtonut minua mukaansa, niin minun täytyi lähteä.

— Sama se jos teemmekin.

— Jos sinua omasta puolestasi huvittaa?

— Kyllä, hyvin mielelläni . .

Se veijari. Nyt oli hänenkin pakoretkensä turvattu: hän tulee sanomaan, että minuakin oli huvittanut.

— Niin no, jos mennään, niin mennään pian . .

— Minä olen hetipaikalla valmis.

Me vältimme koskettamasta kysymystä, jota kuitenkin kumpainkin ajattelimme. Mutta sen teki piika, joka näki valmistuksemme: ystäväni haali taskuunsa useampia laatikkoja tulitikkuja, minun taskuni olivat paperossi-puntteja pullollaan ja kummallakin oli meillä palttoo käsivarrella. Hän näet huusi jälkeemme kyökin ovelta:

— Viipykö herrat kauvan vesillä, jos rouvat kysyy?

— Sano rouville, että tänä aamuna on sata-
nut ja että meidän täytyi mennä purjeita kui-
vaamaan.

Jos olisimme itseltämme ilenneet, niin oli-
simme menneet juoksujalassa rantaan. Nuolena
lensi soutuvenhe teloiltaan vesille ja yhdellä työn-
täisyllä oli se sluupin kupeella.

Millä nautinnolla minä päästelin auki purjeita
ja mikä suloinen soitto oli minulle rissain narina!
Millä intohimolla heitti hän vettä venheestä ja
millä nopeudella hän sukki purjenuorat reikiinsä!
Ja meiltä kummaltakin oli jäädä henki vetämättä
siitä ilosta, että nyt vihdoinkin oli päästy. Minä
olin kerran horjahtaa järveen ja hänen kätensä
vapisi, kun hän sovitti peräsimen vartta paikoilleen.

Jos ne nyt vaan eivät tulisi kotiin, ennenkun
me olisimme rannasta irti! Mutta jos ne nyt tuli-
sivatkin, niin sanoisimme, ettemme olleet heitä
huomanneet. Ja jos ne huutaisivat pihasta —
rantaan eivät ehdi tulla, ennenkun olemme val-
miit — niin puolustautuisimme sillä, että kun aallot
kohisivat kiviä vasten, niin oli mahdoton mitään
kuulla . . .

Mutta ei kukaan tule eikä kukaan huuda.
Me saamme purjeet auki ja ankkurin ylös ja pus-
kemme vapautettuina ulapalle, kokka suoraan kau-
punkia kohti.

Tunnissa olemme siellä ja kahdessa tunnissa takaisin, jos tunnin viivymme perillä.

Ei kumpikaan sitä ehdota, mutta kun vuoro-
tellen olemme perässä, niin ei muuta suuntaa toi-
nen eikä toinenkaan.

Sieltä kuuluu rantaravintolasta jo soittoa.
Tuolla takana on huvilamme pienenä ja epämää-
räisenä.

Purjeet ovat aikoja sitten kuivaneet — jos
ne olivat olleetkaan märät, jota emme lähdön kii-
reessä joutaneet katsomaan.

Huomaamme yht'äkkiä, että matka on jo yli
puolen. Me olemme taas kerran, pitkien aikojen
perästä, nuoria naimattomia miehiä jälleen. Me
olemme unohtaneet rouvamme, haihtuneet huolis-
tamme. Ja arvelematta laskemme me jo suoraan
sanattoman sopimuksen mukaan rantaravintolaa
kohti, käännyimme kauniisti sillan sivuun . . ja
kuivaamme siellä purjeitamme seuraavaan aamuun,
jolloin päivän koittaessa alamme paluumatkamme
— soutamalla.

SURULLINEN TARINA
JÄNIKSEN POJASTA

— Sinulla on nyt yhtä suuret silmät kuin minullakin, puhui emäjänis pojalleen ja kepsahti takajaloilleen istumaan korvat pörhössä ja etukäpälät lerpallaan.

Poikajänis kepsahti istumaan vastaan, korvat samalla lailla pörhössä ja etukäpälät samalla lailla lerpallaan.

— Niin, niin, se on totta, sanoi äiti. Minulla on jo kohta toiset hoidettavana. Sinä saat mennä. Ka, mitä katselet, mene nyt!

Pikku pupu ymmärsi, että leikki oli kaukana, ja että äiti tarkoitti totta sillä, mitä hän sanoi.

Hän tuli hämilleen, silmän kalvo hämärtyi epämääräiseksi, ja hän laskeutui hiljaa etujaloilleen, niin että ristiturpa maata kosketti. Olisi tehnyt mieli hellytellen puukata äitiä kylkeen, lepyttää hänet kömpelöllä hyppäyksellä ja lyödä kaikki leikiksi. Mutta äiti tekeytyi yhä ankaram-

maksi, ja pyöristi silmänsä entistään pyöreämmiksi. Ja pupu luikahti hänen ohitsensa ja kyykki lyhyissä potkuissa pensaikkoon.

Hänen järkivähänsä sanoi hänelle, että hän nyt oli hyljätty ja että hän kärsi syyttömästi. Hän kulki nureilla mielin suoraan eteenpäin. Hän tuli karjan polulle, mutta ei seisahtunut katselemaan. Hän kohtasi lammaskatraan, mutta ei jäänyt sitä töllistelemään. Hän oli loukkautunut ja hän tahtoi sitä osoittaa. Maat tulivat tuntemattomiksi, vaan hän ei siitä välittänyt. Hän menee näin, menee niin pitkälle kuin metsää riittää — koska ovat hänet kerran hyljänneet. Olkaat tuossa ahon pyörylät, olkaat lehdot haapoineen, niityt hienohelpeisine heinineen ja notkot karvakortteineen. En huoli, en välitä, kuolen nälkään — sittepähan korjaavat.

Mutta ilma oli niin kaunis, kesäinen iltapäivä oli niin herttainen ja lämmin. Ja juuri kuin jänis luuli olevansa synkimmän näreikön peitossa, niin loppui metsä ja hän oli niityn reunassa, ladon takana, lähellä pellon aitaa ja tuolla oli talo ylempanä.

Hän seisattui ja kuunteli. Siellä liikuttiin, piika huhusi lehmiä kotiin ja niiden kellot kalkattivat jo hänen selkänsä takaa. Ne olivat tuttuja

kelloja, hän oli kuullut ne joka päivä. He olivat kulkeneet koko kesän yksillä laiturilla.

Samassa oli jänön pieni suru unohtunut. Hän ei ollutkaan ihan yksin. Ja hän kapasi kahdelle jalalle, kun kellokas pisti päänsä esiin ja ammahti pihaan päin. Se se oli, tuttu toveri . . . ei nyt enää hätää mitään.

Hän uskalsi ulos niitylle, hiipi ojan vartta ja teki pienen retken ladon kupeelle, josta kuitenkin kääntyi takaisin metsän rantaan. Siellä löysi hän lehtoniemekkeen laidasta tuuhean pikku kuusen jonka juurelle paneutui levähtämään.

Hän nukahti siihen mielenliikutuksesta uupuneena, pää olkapäitten välissä ja korvat supussa selän päällä. Ja vasta iltayöstä hän heräsi. Hän tunsu kalvavaa nälkää. Mutta hän osasi jo tien niitylle hienohelpeiseen heinikkoon; sieltä täältä haukkasi hän karvakortteen latvaa ja sipulsi sen pieneksi. Niitty oli vielä tekemätön, heinikko korkeaa ja tuskin yletti hän takajaloilleen nousten näkemään muuta kuin latvat puista, kaivon vintin tuolla talon luona ja tuparakennuksen harjan.

Hän oli syönyt nälkänsä sammuksiin ja lipaisut ojasta vettä kielellään. Ja ennenkun oli tullut aamu, niin oli hän jo tottunut uuteen elämäänsä, päättänyt jäädä tänne, ja emo oli hänelle enää vaan kaukainen muisto. Hän tarkasti varovasti

seudun. Vähitellen kävi hän itselleen omat säännölliset polkunsä, joita myöden asteli tuumaakaan syrjään väistymättä. Hänellä oli aidoissa omat kolonsä, hän valitsi määrättyt ruokapaikkansa, ja joi omasta suohaudastaan. Hän tottui siihen, että tämä kaikki oli hänen omaansa, ne oli hänen puitaan ja pensaitaan, hänen oli tämä metsikkö ja tuo niitty latoineen, hänen oli talokin tuolla loitompana, jossa päivällä liikuttiin ja pajatettiin, mutta yöllä asetettiin hiljaa olemaan, siksi aikaa juuri kuin oli hänen määränsä liikkuu.

Kukaan ei häntä häirinnyt. Lapset kävivät kyllä marjassa ja kulkivat ihan hänen ohitsensa. Mutta kun hän silloin emän neuvoja muistaen painautui maata vasten, ei karvaakaan värähtänyt, ei ripseäkään räpättyänyt, niin ne menivät näkemättä ja painuivat kauvemmaksä hakametsän peittoon. Niittymies kun ensi kerran viikatettaan hioi, niin säikähti hän pahanpäiväiseksi, loikkasi kolme laukkaa makuupaikastaan ja sydän oli haljeta. Mutta kun ei sekään tullut lähemmäksi, niin rauhoittui hän, palasi takaisin ja tottui siihenkin. Sitten se alkoi soida yhä tutummalta ja sekautui hänen jokapäiväisiin unelmiinsa. Hän vähitellen oppi ulkoa kaikki äänet, ihmisäänet, kellojen kilinän, rattaiden kolinan, kyntömiehen huudot ja hevosten hirnunnan.

Kesäkauden hän kuppelehti hyvähajuudessa heinikossa, kehittyi, lihoi ja tunsikin kummaa voimaa jalkajänteissään.

Niitty oli niitetty, päivät lyhenivät, yöt piteni ja tuli rumat syksyiset ilmat. Metsä rapisi yhtämittaa, lehdet pelottivat pudotessaan, kahisivat niin oudosti ja lehto ei enää suojannut. Saloilta kuului pauketta, haukuntaa ja meteliä. Hän ei ymmärtänyt mitä se oli, mutta hän aavisti, että se ei ollut hyväksi. Kerran hänen ohitsensa kulki isoja olentoja ja niittyä pitkin juosta roihotti nuuskiva, päristelevä peto. Heillä oli paha mielessä noilla, hän kuunteli silmät jäykkänä päässä ja hänen takajalkansa jo ponnistelivat lähtemään. Mutta hän painautui vielä ja pelastui. Ne menivät sivu eivätkä tulleet enää toista kertaa.

Eräänä päivänä kävi hän kovasti kummiinsa. Hän nuoli kypäliään ja kupeitaan eikä tuntenut omia karvojaan. Hän oli alkanut valjeta. Mitä se merkitsi? Mitä hullua tämä oli?

Kaikki muu musteni ympärillä ja hän itse vähitellen valkeni. Hänestä tuntui, ettei hänellä ollut turvaa missään, että hänet keksittiin pitkien matkojen päästä ja että puut ja pensaikat häntä sormella osoittelivat. Jos hän vähänkään minnekkä liikahti, oli harakka häntä nauramassa ja närhi rääkymässä hänen päänsä päällä. Häpeis-

sään haki hän suojaa sakeimmissa näreiköissä, ei uskaltanut aukeille paikoille ja pysyi poutaöinä kokonaan piilossa, nälänkin uhalla. Ja se yhä vaan paheni, hän valkeni valkenemistaan ja oli joutua ihan epätoivoon itsestään.

Mutta eräänä päivänä, kun hänen, maksoi mitä maksoi, täytyi lähteä piilostaan ruuan haakuun, odotti häntä iloinen hämmästys. Hän oli lentää selälleen ihmetyksestä. Maa oli valkea ja seudut ihan outoja. Ja kun hän kääntyi jällelleen katsomaan, niin oli merkkiä lumessa. Hän palasi takaisin ja meni eteenpäin ja aina syntyi niitä samanlaisia, mihin hän vaan kulki. Hän puhaltui syrjään, mutta siinä ne olivat taas, kun hän muutautui toiseen paikkaan. Tämä oli kovin hupaista ja hullunkurista. Hänen olisi tehnyt mielensä kohti kulkkuaan nauramaan.

Sitä oli joka paikassa tuota valkoista, sitä tippui taivaastakin käpälille ja nuuskivan nenän päälle. Ja kaikkialla oli samanlaista. Musta palokin yhtä valkeana kuin ahot ja niityt. Aivan samanlaisina kuin hän itsekin. Maaailma oli muuttunut hänen näköisekseen.

Talven tullen heräsi hänessä uusi virkeys. Hän tunsu välistä vastustamattoman halun lähteä laukkaamaan suoraan eteenpäin lumikenttiä pitkin, joita oli kaikkialla. Kaikki häiritsijät olivat aikoja

sitten kadonneet. Ei kuulunut haukuntaa, ei ihmistenkään ääniä talon ympärillä. Ainoastaan reen jalaksen ritinää ja kaivon vintin narinaa. Tiainen oli toinen toveri, ja toinen puun kylkeä takova tikka.

Kuutamoo-öistä teki hän itselleen juhlahetket. Kun hän oli laihohalmeessa illastanut, niin lähti hän huvittelemaan.

Talo tuolla se häntä erittäinkin viehätti. Hänessä kehittyi hurja himo mennä niityn aidan luo, ja hän meni. Siellä oli rako aidassa ja hän pistäytyi siitä sisään. Seisattui keskelle peltoa ja arveli. Uskalsi jo riihelle asti, joka lämpesi. Nuuskiskeli savuista ilmaa, kiersi ruumenhuoneen taaksi ja astui epähuomiossa olkikupoon, jonka kahauksesta säikähti niin, että potkasi pitkän syrjähypyn lumikinokseen. Sillä kertaa ei mennyt sen edemmä.

Mutta seuraavana yönä oli hän rohkeampi. Hiipi riihen edustalta tietä myöten pihaan, jossa seisattui tuvan ja tallin väliselle solalle. Kartanolla oli reki ja vesisammio.

Tallissa purra rouskutti hevonen, mutta muuta pelättävää ei näkynyt.

Hän oli nyt nähnyt sen, mitä aina oli uteliaisuudella halunnut. Ja tyytyväisenä palasi hän entisiä jälkiään pellon yli ja niityn poikki takaisin näreikköönsä.

Näin yhden kerran mielensä rohkaistuaan, teki hän saman retken joka yö, kun oli pakkanen ja tahtoi tulla kylmä yhdessä kohden. Hän laukkaili lämpimikseen ristiin rastiin kaikki lähiseudut, pani välistä iloiseksi hyppelyksi niityillä ja pelloilla ja temmelteli oman kuvaimensa kanssa kuumtamossa. Hän hallitsi koko ympäristöä, polki itselleen kovat tiet kinoksiin, kulki ne auki pyryjen jälkeen ja piiritti niillä koko talon.

Sattui sitten erään kerran, kun hän korvat pörhöllään tepasteli tallin edustalla, että tuvan mustasta ovesta astui ulos valkea kamala aave. Kurahtaen karkasi jänö solan suuhun, kuuli takanaan kiljahdettavan ja kämmeniä lyötävän yhteen. Oli satanut vitiä ja lumipilvenä pölysi hän ennen tehtyä jälkeään aitaa kohti, huimentaan vauhtiaan alamäessä.

Silloin kuului hänen suustaan surkea parahdus, jonka jäinen metsänranta heikkona kaikuna kertoi, hän tuuskahti turvalleen lumeen, retkahti siitä selälleen — ja oli kuollut. Takajalka oli tarttunut jälen alla väijyvään rautaan.

Säikähdyksestä halkesi hänen hauras sydämensä. —

Kuolema tuli niin äkkiä ja odottamatta, ettei se ennättänyt painaa kauhistustansakaan hänen kasvoilleen.

Hän heitti henkensä kauniina, kuutamoisena
yönä, ja huomenna kantoi talon pikku poika hänet
jäätynäänä kurikkana riemuiten kotiinsa.

METSÄMIEHEN MUISTELMA

Heitä oli viisimiehinen, vakituinen metsästysseurue, jotka pitkin syksyä emme juuri muuta tehneet kuin ammuimme jäniksiä. Olimme vuokranneet Sorsasalmen saaret omituisiksi metsämaiksemme ja kerran syksyssä teimme sinne suuren retkemme.

Ne olivat alavia, lehtosia saaria, jonne jänikset kernaasti kokoontuivat talvella haapoja jyrsimään ja jonne jäivät koko kesäksikin elämään mainiota elämää mehevillä lehtoniityillä, vereksillä ahoilla ja laihosilla pelloilla. Eivät heitä siellä sulan aikana ketut eikä koiratkaan ahdistelleet niinkuin mannermaalla. Rauhassa he sikisivät kolme kertaa vuodessa ja parvittain näkivät nuottamiehet heidän kesäisinä öinä kuppelehtavan rantamättäiköllä. Mutta kukaan ei uskaltanut heitä hätyyttää, sillä ainoastaan meillä oli avain tähän aarreaittaan, me olimme ostaneet metsästysoikeuden

kaikkiin saariin, kuuluttaneet uhkasakon ampumisesta ja »rauhoittaneet» koko seudun.

Viime syksynä olimme taas sinne lähdössä. Pienen höyryvenheen perässä me istuimme metsästyspuvuissamme ja koirat, kolme parasta ajajaa, ojentelivat päitään kokkalaidan yli nuuskien raitista tyyntä syysilmaa. Kellertävän kirjavat saaret kuumottivat jo etäämpää ja kangastus kohotti ne korkealle veden pinnasta. Me olimme äärettömän tyytyväisiä ja onnellisia, olimme syöneet voimakkaan aamiaisen ennen lähtöämme ja nautimme nyt hienoista sikareista metsästysjuttuja kertoen. Kokassa oli olutkoreja päällekkäin ja perämiehen vieressä vasunen silkkipaperiin kääraistyjä konjakkijakki- ja punssipulloja, joista päättyneen metsästyksen jälkeen oli aikomus tehdä iloinen illanvietto.

Sydän on tällaisissa tilaisuuksissa herkkä kuin haavan lehti, vieraimmatkin veljeytyvät ja tuntuvat toisilleen vanhoilta tutuilta. Sitä tulee melkein jalomieliseksi, olisi valmis sopimaan pois kaikki vanhat vihat, ei ole katkera ketään kohtaan, on sanalla sanoen sopusoinnussa itsensä ja maailman kanssa. Ja siihen vaikuttavat melkein yksistään jänikset ja varmuus siitä, että retki on onnistuva. Riistahan on siellä niinkuin orrelta otettavana. »Nyt on kello kymmenen, puolen tunnin kuluttua ollaan maissa ja minä uskallan lyödä vetoa, että

tunnin päästä on jo ensimmäinen jänis ammuttu.»
Ja jokainen kuulee jo haukun helisevän ja näkee
itsensä niityn rannassa hiljaa väijymässä, valmiina
laukasemaan.

Alkavat jo lähestyä Lehtosaaren rantaniit-
tyt ja niiden laiteilta tuuheata, salaperäistä leh-
toa, jonne piiloutuneet jänikset jo kuullevat tu-
lomme ja jonne koirat heitä jo aavistellen vainuavat.

Olemme astuneet maihin, koko talon väki on
rannalla vastassa ja isäntä vakuuttaa, että saari
kuhisee jäniksiä niinkuin muurahaismätäs muura-
haisia.

Ei ole meillä aikaa nousta pihaan, koirat lauk-
kaavat jo pellolla, yöllisiä jälkiä noudatellen, ja
me kiiruhdamme mukaan.

Tuskin olemme ehtineet metsän rantaan, niin
räjähtää jo haukunta, jänis on jaloillaan ja miehet
hajaantuvat kuin akanat tuuleen hakeakseen kukin
parasta väijymäpaikkaa.

Samassa paukahtaa jo ensimmäinen laukaus,
sitten heti perässä toinen ja raikkaan aamuilman
halkasee iloinen: »all's todt!»

Niinpiankun yksi otus on kaatunut on koi-
rilla jo toinen ajettavanaan. Ja kerran alkuun
päästyään käy haukku melkein katkeamatta koko
rupeaman. Harmaita eläviä vilisee joka solalla
ja joka aholla ja jäliltään haihduttaakseen ne mennä

rätkivät vetisiä rantojakin. Joskus niitä on kaksittainkin koirain edessä, toisen kerran on kullakin oma ajettavansa. Pienessä saarella ne juoksevat ristiin rastiin päättöminä ja huumautuneina koirien kiljunnasta, pyssyjen paukkeesta, miesten huudoista ja omasta hädästään. Juuri kun luulevat päässeensä piiloon ja ovat painaneet päänsä näreesen, on koiralauma kintereillä ja täytyy taas pelastautua aukealle. Vaan siellä leimahtaa salama silmiä vasten, hän hyppää satutettuna ilmaan ja taittaa niskansa alas tultuaan. Savupilvi pysähtyy tyynessä säässä paikoilleen, tarttuu niityn pensaihin ja sen seasta näkyy ampuja kiikuttavan takajaloista saalistaan, jonka ympärillä koirat nyt äänettäminä loihuavat. Sillaikaa on pyssyn pamaus lähtenyt maailmata kiertämään, on räikynyt pitkin järven rantoja ja palaa nyt Koivulan mäen rinteeltä moninkertaisena takaisin.

Päivä on jo puolisisä, kun koirat vihdoinkin väsähtyvät ja miehet kokoontuvat heinäladon eteen saaliitaan teurastamaan. Meillä on niitä kanto-kuorma kullakin ja me loistamme innosta ja kuumuudesta.

— Se oli ryöpäkkätä! Viisitoista jänistä viiteen mieheen vajaassa neljässä tunnissa!

Me tahdomme jokainen kertoa, missä olimme seisseet, mistä jänikset olivat juosseet, kuinka

olimme silloin ampuneet ohi ja mikä siihen oli ollut syynä. Kaikki puhuvat, mutta ei kellään ole aikaa kuulla.

Me asetumme puolikehään saalisryhmän ympärille ja hautajaismalja kiertää kädestä käteen.

Puukot sivalletaan esille, hihat kääritään kyynärpäihin ja teurastus alkaa. Höyryävät sisälmykset vedetään ulos, sydämmet ja maksat heitetään koirille, jotka uuvuksissaan niitä tuskin maistavat. Ainoastaan veri niille kelpaa, tarjottuna metsämiehen kuperasta kourasta. Sekin pitää viedä heidän eteensä ja lakittuaan jäävät he, veriset kielet suusta valuen, siihen läähättämään.

Mutta ei tule päähänkään, että vielä lakkaisimme. Vielä näkee ampua pari tuntia, saaren paras pää on nykäsemättä ja jos mieli ehtiä huomenna muuanne, on Lehtosaari tänä iltana saatava puhtaaksi.

— Olisihan hullua keskeyttää, kun kerran olemme alkaneeet.

Usutetaan koirat jaloilleen ja metsästys alkaa uudelleen.

Minua jo hiukan kyllästyttää. Välinpitämättömänä astun pyssyn hihna olalla rantaa myöten, josta vesi on laskeutunut pois ja jossa ruohokko kasvaa kuivalla maalla. Hiljaa ja surullisesti lipattavat laineet, aurinko on mailleen menemäisillään,

pää ikäänkuin alakuloisesti kallellaan. Rantasavikolla näkyy äsken juosseen jäniksen jälkiä. Hän on raukka harppaillut viimeisen henkensä kaupalla, kaapaissut maata varpaat harrallaan, epätoivoisen pitkissä laukoissa. Se on kai tuo viimeksi ammuttu, jonka olin haavoittanut puolen toista sadan askeleen päähän ja jonka koirat ottivat niityllä kiinni. Rääkyi niin pahasti, henki oli sitkeässä eivätkä saaneet sitä tapetuksi, ennenkun minä tulin ja polin anturan korolla rikki pään. Toinen silmä puhkesi, toinen jäi lasisena tuijottamaan ja valkoset etuhampaat irvistivät niin turvattomina . . .

Voisi tämä jo riittääkin —

Mutta yhtäkkiä ulvahtavat koirat yht'aikaa kolmesta suusta haukkumaan ja etenevät niemen kärkeä kohti. Samassa he lakkaavat, yhtyen hetikohta taas täyttä kurkkua huutamaan. Haukku on seisattunut yhteen paikkaan ja jänis on nähtävästi juossut piiloon.

Hellät tunteet ovat samassa silmänräpäyksessä haihtuneet. Temmaisten pyssyn käteeni juoksen minä, risujen kasvoja repiessä, ääntä kohti. Tasa-jalassa loikkaan aidan yli ja puhaltaun suin päin pienelle aholle niemen nenässä.

Muut ovat sinne jo ennen minua ehtineet ja siellä on täysi sodan pauhu mustan rankakoon

ympärillä. Koirat työntäytyvät puitten väliin niin pitkälle kuin pääsevät, peräytyvät mustina takaisin ja vinkuvat intohimoisesti.

Metsästäjät ovat yhtä kiihkoissaan. On halu saada jänis tulemaan ulos ja pelko että se karkaa jalkojen välitse tiehensä. Toiset hyppivät puitten päällä, toiset soittavat torvea, toiset seisovat ympärillä hanat vireissä.

Vaan jänistä ei näy eikä kuulu. Se on piiloutunut keskelle kokoa hyvään suojaan ja antaa meidän rähistä.

Me jo alamme tuohtua. Se on saatava ulos millä keinolla hyvänsä. Jos ei muu auta, niin on kuko purettava. Sillä sinne sitä ei saa heittää. Ei periaatteen kannalta eikä koirienkaan vuoksi.

Rangat ovat raskaita ja nokisia. Hengästyimme niitä nostellessamme, suutumme ja kirollemmekin. Olemme hänelle vihoissamme siitä, että hän *uskaltaa* meitä, viittä miestä, tällä tavalla uhata. Tulisit hyvällä, tultavahan sinun on kuitenkin.

— Hei! Pass sä! Täällä on! Tartuitpas!... Se on kiven kolossa, ruoja, se ei pääse mihinkään! Ammunko tuohon?

— Ei, ei, elä ammu, otetaan elävänä!

Se on pikkunen sänkipoika, se potkii vähän aikaa sylissä, rauhoittuu sitten ja vetää korvansa selkää pitkin luimuun.

— Mitä tällä nyt tehdään? Viedäänkö elävänä pihaan?

— Päästetään irti ja ammutaan!

Ehdotus hyväksytään yksimielisellä innolla. Asetumme yhteen riviin, pyssyt ojona.

Yksi kiikuttaa häntä selkäkarvoista maan tasalla ja komentaa:

— Valmiit! Yksi . . kaks . . kolme!

Tuntien maata jalkojensa alla, pinkasee jänis kuin nuoli jousesta metsään päin. Neljästä piipusta kuuluu vaan yksi ainoa paukaus ja kun savu selviää, on jäniksestä vaan riekaleita jälellä. Se ei värähdäkään.

Nyt me emme enää kiroile emmekä ole suutuksissa. Olemme rauhoittuneet ja tyyntyneet, sillä mehän olimme kuitenkin voittaneet.

Isoäänisesti jutellen kävelemme sotatantereemme kautta saaren toisessa päässä olevaan taloon, jossa meidät otetaan sankareina vastaan ja jossa syömme voimakkaan aterian säestäen illankuluksi metsästysjuttujamme kahvilla ja konjakilla.

TAIKURI

Paitse sitä, että Hirvilahden seppä oli taitava omassa ammatissaan, oli hän ulkopitäjäisäkin tunnettu siitä, että hän taisi kaikenlaisia tauteja parantaa. Hän oli eläinlääkäri ja ihmistohtori. Hän paranteli punatauteja, poltteli kasvaimia pois, kiskoi hampaita ja asetti jäseniä sijoilleen.

Kaikissa kokeissaan onnistui hän niin hyvin, että häntä alettiin luulla loitsijaksi. Hän ei sitä kärsinyt ja kerran päätti hän poistaa sen luulon yleisöstään. Kertomus siitä, kuinka tämä tapahtui, kulkee vielä tänäkin päivänä kansan suussa ja alkaa sillä, että »oletteko kuulleet, kuinka Hirvilahden seppä taikoi Haakertin hammastaudin?»

Hän oli silloin meillä työssä ja me, pikku veljeni ja minä, liehdoimme parhaallaan hänen paljettaan, kun kynnyksen yli kiipee iso mies, jolla on pää niin paksussa käärössä, ettei siihen

mahdu hattuakaan. Tulija on tunnettu mustalainen hevois-huijari Haagert, rosvon sekainen mies, jolla on päällään pitkäselkäinen kulunut verkkapalttoo.

Seppä katsastaa häneen ja katsastaa meihin, mutta ei vastaa tervehdykseen. Ottaa raudan ahjosta ja alkaa takoa. Mustalainen seisoo liikumatonna ja mulkoilee arasti ympärilleen. Kun rauta taas uudelleen on pistetty hiillockseen, kysyy seppä kuivasti:

— Pääkö sinulta on ruvennut purkautumaan?

Mustalainen alkaa valittaa surkealla volisevalla äänellä:

— Hammastani kolottaa . . poskea polttaa ja repii . . leukaluu on tuskassa ja tuleessa . . en ole saanut unta silmäni kolmena yönä . . pää pilaantuu . . kahdeksan sarvea olen kuppuuttanut, kolme kumpaankin poskeen ja kaksi niskaan . . mutta ei parane . . ei auta . . ei kuin yltyy yhä hulummin . . turpuu kuin syöttisian leuvan alus . . kuolema tulee, kuolema tulee, tuossa paikassa tulee..

— Jospa tuo nyt meneekin mustalaisen henki..

Mutta mustalainen ei nyt jouda välittämään nimensä häväistyksestä.

— Auta, hyvä mies, alkaa hän tuskissaan rukoilla . . voi, hyvä isä, kun kolottaa!

— Mitenkä minä sinua autan?

— Tee taika . . loihe kipu kiven kolohon . .

— Ja ajako mato maan rakohon . . Auttaakohan tuossa taika mikään . . Luotatko siihen, että taika auttaa?

— Tiedäthän sen, että taika aina auttaa . .

— Onkos sulla millä maksaa, jos tekisin taian?

— Saat emälampaan palkaksesi . . vai jos vaadit vielä enemmän, niin sano, mitä tahdot!

Seppä mietti vähän, iski meille silmää ja kysäsi:

— Mitäs hammastasi se sitten kolottaa?

— Oikean puolen takahammasta . . sitä suurinta juurikasta . . voi, voi, voi! . .

— Ole vait' eläkä ulise! Päästähän pois nuoriyryysyt . .

Mustalainen alkoi aukoa solmuja pääläellaan ja silloin paljastui verinen, kovin pahasti turpunut poski.

— Anna kun katsotaan . . käänny tänne päivää vasten, että näen . .

Mustalainen asettui voihkaen ja vikisten päivää vasten. Seppä väänti rautanaulalla auki hänen leukaluunsa.

— Siinähan on madon syömä iso kolo perimmäisessä torahampaassa. Onko sitä ennen pakottanut?

Ja puukkonsa kärellä seppä sitä kolkutteli. Mustalainen seiso i suorana kuin patsas, silmät jäykkänä päässä. Hän koetti sopertaa jotain, mutta

me emme siitä mitään ymmärtäneet. Hänen kasvoistaan kuitenkin näkyi, että hän jo toivoi apua ja hän antoi irvistelemättä sepän askaroida suusaan. Me olimme lakanneet liehtomasta ja katsoimme mekin mustalaisen suuhun sen minkä yletimme.

— Eikö jo tunnu helpottavan? . .

— Vähän helpottaa . . ei enää niin revi kuin taannoin . . vaan kohta se taas alkaa uudelleen . . voi, hyvä mies, tee kerralla terve . .

— Pitäisikö se nyt hetipaikalla parantaa?

— Paranna paikalla, hyvä mies!

— Taitaisi siitä taikomalla kalu tulla . . mutta mulla ei ole täällä kaikkia niitä taikakaluja . . Onko sulla punontaista?

— Ei ole punontaista . . ei ole.

— Vaan se tarvitaan taikaan . . Jos ei ole, niin hae tuolta talosta, pyydä emännältä itseltään ja sano, että seppä lähetti.

Mustalainen ei nähtävästi ymmärtänyt, mitä varten punontaista tarvittaisiin, mutta ei hän myöskään uskaltanut kysyä.

— Mitä te aijotte? kysyimme me, kun mustalainen mennä loikki pellon poikki pihaan.

Vaan seppä ei ruvennut selityksiin. Hän vaan sanoi aikovansa parantaa mustalaisen hammas-taudin.

Hetken kuluttua tulla leuhotti mustalainen juoksujalassa takaisin, ja toi kaksi pitkää punontaisäijettä tullessaan.

— Hae havu metsästä, toinen kuusen, toinen petäjän, komensi taas seppä.

Ja kun mustalainen oli ne tuonut, valitsi hän punontaisista paremman ja veti sen kolmeen kertaan havujen läpi.

— Suu selälleen ja silmät kiinni!

Mustalainen totteli ja seppä laittoi silmukan nuoraan, jonka sitoi lujasti sairaan takimmaiseen hampaaseen, mutta ei sille puolelle, joka oli kipeä.

— Ei sille puolelle! huutaa mustalainen.

— Suus kiinni . . se on sama taijalle, mille puolelle se tulee.

Seppä kietoi punontaisen kätensä ympärille ja me jo odotimme, että hän kiskaisisi sen irti. Mutta hänellä oli omat temppunsa sitä ennen suoritettavina.

— Kävele minun perässäni! käskei hän ja talutti punontaisen päästä mustalaista kolme kertaa alasimen ympäri vasta päivään.

Taluttaessaan hän mutisi:

Pakene jo paha tauti,
Loittone luun kolotus,
Hammastauti Haakertista.
Mene mato maan rakohon,
Kiviä kivistämähän,
Puitten juuria purehen!

— Joko helpottaa?

— Vielä jomottaa . . vielä vähän jomottaa . .

— Piruko sillä on, kun se vielä jomottaa . .

— Teen mä taijan tehosamman, teen mä tuotakin paremman . . Kävele minun jälessäni.

Seppä kierrätti nyt kolme kertaa myötäpäivään ja mutisi samat sanat. Mustalainen seurasi häntä uskollisesti kuin koira ja hän oli nähtävästi kokonaan antautunut taikurin vaikutuksen alaiseksi.

— Menkää pojat pihalle vähäksi aikaa, taika ei vaikuta, kun on vieraita miehiä.

Me menimme ulos, mutta pyörähdimme pajan taaksi ja seisotuimme seinän raosta katsomaan, mitä sisällä tapahtuisi.

— Seiso tuossa! — ja seppä asetti hänet alasimen päähän . .

— Kumarru! — toinen tekee niinkuin käsketään.

— Kädet selän taa! — me seuraamme henkeä pidätellen näitä merkillisiä vehkeitä ja näemme, kuinka seppä vetää punontaisen läpi alasimen reijän ja sitoo sen siihen niin kireälle, että mustalaisen leuka on alasimessa kiinni. Sen tehtyään sylkäsee hän mehevän vaahtosyljen keskelle alasinta, ihan uhrinsa naaman eteen. Mustalainen ei värähdytkään kasvojaan.

Kolme kertaa kiertää tohtori vielä sairaan kanssa alasimen ja hokee yhä korkealla äänellä:

„Pakene jo paha tauti,
Loittone luun kolotus,
Hammastauti Haakertista,
Kiviä kivistämähän,
Puitten juuria purehen!“

— Vieläkö jomottaa?

— Aaoa! . aaoa! . — on mustalaisen ainoa vastaus.

— Vai vielä jomottaa . . piruko sillä on, kun se yhä vielä jomottaa . . Teen mä taian tehosamman, teen mä tuotakin kovemman . .

Hän hakee rautaromujen seasta viilapenkiltä litteän rautakangen pään ja työntää sen tuleen. Toisella kädellään hän liehtoo, toisella kääntelee rautaa. Vähäväliä hän sitä kohentelee, se kuumuu kuumumistaan, tulee kiehuvaksi ja siitä kirpoilee kipinöitä.

— Silmät kiinni!

Mustalainen sulkee ne, mutta avaa samassa.

— Silmät kiinni, jos tahdot että taika vaikuttaa!

Silloin tempaa seppä tulipunaisen raudan ahjosta, tekee sillä ison kaaren ilmassa, rätisten kuin raketista sinkoilevat kipinat ympäri pajan seiniä, ja mustalainen näyttää puristavan silmänsä yhä tiukemmalle.

— Hyi koiran hammas kipeäks', Haakertin hammas terveeks!

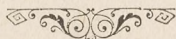
Rauta viedään alasimelle, vasara nousee ilmaan . . särähtää, paukahtaa kuin pyssyllä ja kuuluu kauhea ölähdys . .

— Veit sen terveen hampaan . . veit, saatana, sen terveen hampaan!

Mustalainen on seisallaan, hän hyökkää sepän kimppuun, mutta seppä pysyy aina toisella puolen alasinta ja uhkaa tulisella raudalla mustalaisen kasvoja. — Elä tule tai saat suun täyteen sulaa rautaa!

Mustalainen on pelkuri ja hänen kostonsa sulaa kauheihin kirouksiin. Hän näkee terveen, rikkomattoman hampaansa alasimella punontaisen päässä juuret pystyssä. Suu kuohuu kirkasta verta ja hän huomaa parhaaksi, sadatellen ja voivotellen, lähteä käpälämäkeen. Hän on kaataa meidät mennessään ja pajan ovelta näemme hänen laukkaavan läpi sakeimman katajikon ja katoavan metsään.

Mustalaisen hammastauti kuului paranneen, mutta ei senjälkeen kuitenkaan kukaan tullut tah-tomaan Hirvenlahden seppää taikuriksi.

KOHTAUS OIKEUDEN
ISTUNNOSSA

(Samuli Samulinpoika on kanteen alaisena luvattomasta viinan poltosta. On todistettu, että takavarikkoon pantu viinapannu on hänen ja epäilyksiä on siitäkkin, että hän olisi sillä polttanut. Sitä ei kuitenkaan ole saatu toteen ja sentähden päästetään hänet puhdistusvalalle.

Raamattu levähdytetään selälleen pöydän päähän ja Samuli Samulinpoika kutsutaan sisään)

Tuomari: Käykää valalle, Samuli Samulinpoika, puhdistamaan itseänne syytöksestä.

Samuli Samulinpoika: *(Astuu oven suusta rohkeasti esiin ja laskee kaksi sormea kirjan päälle.)*

Tuomari: Te ymmärrätte sen suuren painon ja merkityksen, joka valalla on, Samuli Samulinpoika?

Samuli Samulinp.: Ymmärrän korkea oikeus.

Tuomari: Ja tiedättekö myös, mikä rangaistus teitä odottaa sekä ajallisesti että ijankaikkisesti, jos väärin vannotte?

Samuli Samulinp.: (päättäväisesti nyökäyttäen päätään ja painaen sormensa yhä kiinnemmäksi kirjaan): Tiedän, korkea oikeus!

Tuomari: Miettikää siis tarkoin kaikki tämä ja sanokaa selvällä ja kuuluvalla äänellä minun perästäni . . . »Minä Samuli Samulinpoika».

Samuli Samulinp.: Minä Samuli Samulinpoika.

Tuomari: »Vannon ja vakuutan».

Samuli Samulinp.: (varmasti). Vannon ja vakuutan!

Tuomari: »Jumalan ja hänen pyhän evankeliuminsa kautta . . .»

Samuli Samulinp.: (Hänen katsantonsa on rohkea ja hänen äänensä voiton varma. Hän huutaa melkein uhkaavasti): Jumalan ja hänen pyhän evankeliuminsa kautta!

(Eräs lautamielistä keskeyttää yhtäkkiä tuomarin, kuiskaa hänelle jotain korvaan ja he keskustelevat, sopottavalla äänellä)

Tuomari (näyttää olevan kovin hämmästynyt): Samuli Samulinpoika menee vielä vähäksi aikaa ulos miettimään valan teon tärkeyttä ja odottaa siellä siksi, kunnes teidät taas kutsutaan sisään . . . (Hänen mentyään, lautamielle): . . . Minä en ymmärrä oikein, mitä herrastuomari tarkoittaa?

Lautamies: Herrassyötinki on vielä nuori eikä tunne kansan tapoja tällä paikkakunnalla. Ette

tainneet huomata, että sillä oli molemmat sormet samalla puolen kirjan taitetta ja usko on semmoinen, että jos valaa vannoessaan ei toinen sormi ole toisella ja toinen toisella puolen kirjan keskitaimitetta . . . tällä tavalla näin, ikään kuin pihtinä sielua pitämässä . . . niin ei ole valalla mitään merkitystä, puhuipa sen päälle mitä tahansa.

Tuomari: Oliko hänellä sitten sormet sillä tavalla?

Lautamies: Sehän tässä huomattiin ja tahdottiin ilmoittaa, että se on kansantapa semmoinen . . .

Tuomari: Käskekää hänet uudelleen esille.

Lautamies: Pelti olisi kanssa aukaistava, ennenkun herrassyötinki alkaa toimituksen.

Tuomari: Samuli Samulinpoika (*joka on tullut sisään ja jäänyt oven suuhun seisomaan*), oletteko nyt tarkoin miettineet valan merkitystä?

Samuli Samulinp.: Olen miettinyt, korkea oikeus.

Tuomari: Oletteko ajatelleet, että teitä odottaa kadotus ja kuolema ja ijankaikkinen helvetti, jos hiuskarvankaan verran totuudesta poikkeatte ettekä sano niinkuin on asian oikea laita? Oletteko kaiken tämän ajatelleet ja tyystin tuumineet itsenne ja omantuntonne kanssa?

Samuli Samulinp.: Olen tietenkin, korkea oikeus.

Tuomari: Astukaa siis valalle . . . ja te, herrastuomari, avatkaa pelti . . . (*Vihassella kurahduk-sella lentää pelti auki ja Samuli Samulinpoika säpsähtää*) . . . Pankaa kaksi sormea kirjan päälle, Samuli Samulinpoika! Mitä te viivyttelite?

Samuli Samulinp. (*pyyhkäsee kiiressei leukaansa kädellään ja asettaa sormensa niinkuin ne olivat ensikerrallakin. Mutta silloin huutaa*)

Tuomari (*jymisevällä äänellä*): Onko tarkoituksenne vannoa väärin, Samuli Samulinpoika? Mitenkä olette asettaneet sormenne? Hajalleen sormet! Toinen toiselle puolen taitetta! . . . Ettekö tottele? . . . Herrastuomari, menkää ja hajottakaa hänen sormensa!

Lautamies: Ei saa tehdä vääryyttä! Noin ne on valaa tehdessä sormet pidettävät. — Kyllä se nyt jo on valmis.

Tuomari: »Minä Samuli Samulinpoika . . .»

Samuli Samulinp.: Minä . . . Sa Sam . . . Samuh-linpoika . . .

Tuomari: »Vannon ja vakuutan» . . . sanokaa selvästi joka sana . . .

Samuli Samulinp.: »Va . . . vannon ja vak . . . huutan» . . .

Tuomari: »Jumalan ja hänen pyhän evanke-liuminsa kautta» . . .

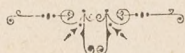
Samuli Samulinp.: (tuskin kuuluvasti): — hänen pyhän . . . keljuminsa kautta . . .

Tuomari: Elkää nielkö sanojanne . . . »että minä en ole polttanut sillä pannulla, joka» . . .

Samuli Samulinp.: (On peräytynyt loitommalle pöydästä ja pitää enää ainoastaan kurkalta sormiaan kirjan päällä. Läähättää ja vilkkuilee ympärilleen. Ei virka mitään).

Tuomari: »Että minä en ole polttanut sillä pannulla, joka . . .»

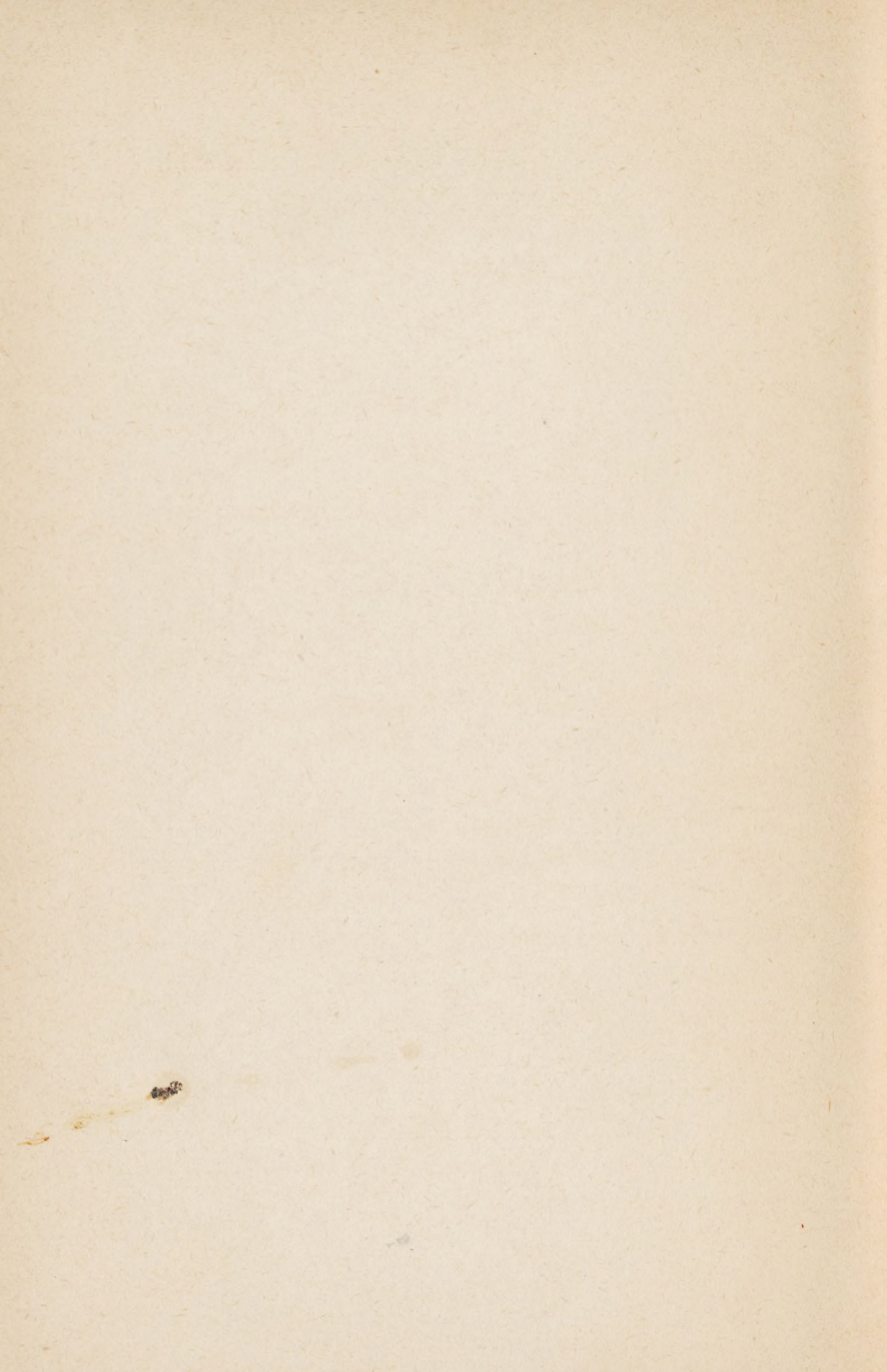
Samuli Samulinp.: Että minä . . . että minä . . . että minä en . . . että minä kyllä en sillä pannulla . . . (on peräytynyt yhä enemmän. Riuh-tasce yhtäkkiä itsensä irti kuin lumouksesta ja hyökkää ovea kohti, huutaen mennessään): . . . kyllä minä sillä pannulla kuitenkin poltin!

MI-CARÊME

Eilen aloin jo aamupäivällä kuulla alhaalta Pariisista tavallista suurempaa melua kammariini. Tosin kohoo tänne Montmartren mäelle joka päivä ja joka aika päivästä ääniä, huutoja, rytinää ja tramvain torven toitahtuksia, puhumattakaan veturien kirkunasta St Lazaren asemalla, joka on tullut niin tavalliseksi, ett'ei korva sitä enää kuulekaan.

Mutta eilen aamulla oli jotain erinomaista tekeillä. Melu tuntui olevan yhä nousemassa ja niin sanoakseni sakenemassa. Tramvain torvi oli alituisessa äänessä ja väkeä arvattavasti jostain syytä tavallista enemmän sen tiellä.

Muistinkin samassa, että nyt oli paasto-ajan kolmas torstai tuo n. k. mi-carême, yksi kansallisia juhlapäiviä, jolloin virastot eivät istu eikä kouluissa opeteta. Jokainen, joka vaan kynnelle kykenee, laskeutuu alas kadulle huvittelemaan ja katsomaan karnevaalia.

Yhdeksästoista vuosisata ei näytä osaavan oikein huvitella, sitä väittävät yksin pariisilaisetkin, joiden kaupunki kuitenkin on tunnettu kaiken maailman tanssisaliksi. Taistelu leipäpalasta on täälläkin ankara, huippuunsa hienontunut henkinen sivistys on poistanut luonnollisuuden ja kuluttanut hermoston. Ja kuka tietää, eikö nykyaikainen psykologinen kirjallisuus, joka on vienyt ihmiset tutkimaan ja punnitsemaan omia mielentilojaan ja suurenneen lasin alle asettamaan pienimmätkin sielunilmiönsä, kuka tietää, eikö se ole saattanut viatonta iloa ja ylimielistä hulluttelemista koomilliseen valoon kehittyneempien silmissä. Ja heistä on levinnyt samaa katsantotapaa alempiinkin kerroksiin. Eivät ainakaan kuulu karnevaalit olleen pitkään aikaan entisensä vertaisia. Yhtenä syynä siihen mainitaan myös se alakuloisuus ja mielten raskaus, joka on vallinnut viimeisen surkean sodan jälkeen. Kuka ajattelisi iloa, valmisteleisi juhla-kulkuja, kun joka perheessä vallitsee suru.

Mutta eilinen päivä osoitti kuitenkin, että pohjalla pulppuaa yhäkin iloisuus ja että osaavat pariisilaisetkin vielä heittäytyä viatonta karkeloa pitämään.

Ilmakin siihen jo vaikutti. Siinä oli jo tulevan kevään tuoksu. Sää oli selvinnyt usvaisesta kosteudesta paisteiseksi ja lämpimäksi. Ruokamiehet

ravintoloissa olivat siirtäneet tuolinsa ja pöytänsä asfalttikäytävälle ja seurasivat tyytyväisinä naamioiden liikettä kadulla. Niin pian kun oli saatu aamiainen syödyksi, kiiruhdettiin alas keskikaupungille, jossa piti kulkea juhlakulkujen eli kavalkaadien.

Ne ovat naamiohuvien korteesien kaltaisia, kokoontuvat määrättyyn paikkaan, josta lähtevät liikkeelle ja kiertävät ennakolta ilmoitettuja katuja pitkin, seisattuen määrättyihin kohtiin.

Tällä kertaa oli niitä kaksi, joista molempain piti pysähtyä m. m. Le Petit Journal'in toimituspaikan edustalla. Hyväksi onneksi sain valloiteuksi itselleni paikan läheisen ravintolan ikkunassa ja voin siis nähdä kaikki.

Jo useampia tunteja ennen oli katu täynnä kansaa niin pitkälle kuin silmä kantoi. Kaikelaiset ilmoittajat käyttivät hyväkseen tilaisuutta. Tuon tuostakin tunki esiin suuria vaunuja, täynnä naamioita ja pukuja. Varsinkin olivat brasseriat, eli ravintolat, joissa naiset tarjoovat, hyvin edustetut. Toinen toisensa perästä ilmaantui vaunullinen naisia, keveissä puvuissa paljaine käsivarsineen, ja sormisuukkusia jaettiin oikealle ja vasemmalle.

Marseljeesin sävelet ilmoittavat varsinaisten juhlakulkujen lähenemisen. Katukulmasta kään-

tyy esiin kymmenkunta komeita ritareja, vaate-
tettuja silkkiin ja samettiin. Heitä seuraa ainakin
kolmen hevosparin vetämä suunnaton vaunu ko-
ristettu trikolooreilla ja kukkaiskimpuilla. Vaunun
perällä istuu kuningatar kruunu päässä, hänen vie-
rellään nuori mies ja ympärillä ja alhaalla jalko-
jen juuressa on palvelijajoukko. Tämän vaunun
jälessä on soittokunta, vaunuissa sekin. Sitten ratsu-
miehiä, taas vaunuja, käveleviä j. n. e. Kun oi-
kein komea vaunu ja oikein maukkaasti puettut
naiset hiljalleen vetäytyvät ohitse, kuuluu kaik-
kialta väkijoukosta »Oo! — Oo-oo!» ja käsiä tapu-
tetaan. Vaunuissa olijat ja yleisö ovat alituisessa
keskustelussa. Vaihdetaan sukkelia sanoja, erit-
täinkin silloin, kun on kohdalla joku klovnivaunu
tai muu hullunkurisuudellaan vaikuttamaan tar-
koitettu ryhmä. On apinoiksi puettuja, on peto-
jen haamuja, on kokonainen vaunulasti lintuja, jotka
soittavat nokillaan. Yhden vaunun katolla tanssi-
taan, toisen katolla tekee turkkilainen sotilas vuo-
ron rukoustemppuja vuoron uhkaavia liikkeitä käy-
rällä miekallaan. Ja tuolla kävelee pajatso käsil-
lään pitkin hevosen selkää. Erinomaista suosiota
saavuttaa rautainen kelakiikku. Ja kenties kai-
kista enin nauretaan muutamalle ryhmälle, jossa
on kaikkein suurimpia ja lihavimpia naisia, mutta
kaikki puettut lasten mekkoihin. Ja sen jälessä

toinen: pieniä, sieviä lapsia, kaikki vaatetetut — imettäjäiksi. Loistavinna, pukuihin ja kaikkiin laitoksiin katsoen, saavutti suurinta suosiota Bouffes-Parisiens-nimisen teatterin vaunu, jossa ajoivat etevimmät henkilöt nykyään esiteltävänä olevasta Cendrillonette-näytelmästä.

Kaikki nämä ryhmät, kiiltäen kultaa, paljaita käsivarsia ja puolipaljaita rintoja, tuoksuen puuderia, kahisten silkkiä ja samettia, soittaen kelloja ja torvia, liehuttaen lippuja ja helähdellen iloista naurua, liukuivat monen tunnin kestäessä ikkunain ohitse. Kukin heistä seisattui mainitun sanomalehden palatsimaisen rakennuksen edustalle ja ryhmän johtaja, sen kuningatar, teki käyntinsä toimituksen luona. Sen kestäessä lehden puolesta kannettiin virvoituksia kaikille vaunussa olijoille ja yhtämittaa soi läheltä ja kaukaa mahtava marseljeesi, jota ei ole lupa esittää muulloin kuin tällaisina juhlapäivinä.

Kun juhlakulku vihdoin on ohitse, on jo tullut ilta ja suurilla bulevardeilla sähkölamput pelmahtavat loistamaan. Nuo Pariisin leveät ja ainakin pari virstaa pitkät valtasuonet ovat yhtenä ainoana väkivirtana. Omnibusvaunut saavat pujotella syrjäkatuja ja vaivoin pääsevät ajurit käyttäen ja alinomaa seisottaen liikkumaan eteenpäin. Mustien muotipukujen lomassa suikkelehtaa naa-

mioitettuja, toinen toistaan hullunkurisempia. Ne vetävät aina jälessään pitkän jonon utelijaita. Kuta enemmän iltaa kuluu, sitä yleisemmäksi käy ilo. Kaikki on sallittu. Harva tuntee toisensa, mutta harva kulkee toisensa ohitse jotain sanaa nakkamatta hänelle mennessään. Muutamakseen kiipee klovniparvi melkein sileää seinää myöten ylös toiseen kerrokseen, rohkein asettuu ikkunalaudalle ja alkaa pitää puhetta alhaalla oleville. Miehet ovat puetut naisiksi, naiset miehiksi. Ja lopulta eivät vakavimmatkaan malta mieltänsä, ostavat yhdeltä katukauppiaalta viikset, ja kiinnittävät sen ylähuuleen, toiselta nenän, joka pistetään jatkoksi omaan ja niin sitä vaelletaan ylös ja alas, edes ja takaisin, puhallellen paperitorveen, laulaen, vihellellen — sanalla sanoen heittäytyen vallattomaan, viattomaan iloon, joka on aina hilpeätä, ilman tappelua, ilman raakuutta. Miehet ja naiset kävelevät käsikkäin ja jolla on lapsi, hän pukee sen pieneksi peikoksi ja antaa ratsastaa hajasäärin niskassaan.

Muukalaiselle on tuossa kaikessa omituinen outouden viehätys. Yhteinen etelämainen ilo hurmaa hänetkin ja saa raskaat veret vilkkaammin vierimään. Siitä sain nähdä esimerkin tullessani puolen yön aikaan takaisin Montmartreen. Täällä asuu paljon maalareita ja muita taiteilijoita. Ma-

leksiessani katua pitkin kohtaan parven amerikkalaisia, norjalaisia, ruotsalaisia ja suomalaisia tuttavina. Leveäselkäisinä, suurivartaloisina ja pitkällä nenillä varustettuina, marssivat he kadun täydeltä laulaen isoilla äänillään:

Glori . . glori . . glori . . halleluija!

Glori . . glori . . glori . . halleluija!

Ranskalaiset oppivat pian oudon sävelen, yhtyvät siihen paperitorvilliaan, pian on muodostettu piiri lyhdyn ympärille katukulmaan ja tanssien ja hyppien raivoisasti pyörivässä kehässä lauletaan ja soitetaan:

Glori . . glori . . glori . . halleluija!

Glori . . glori . . glori . . halleluija!

Paris, 14 p. maalisk. 1890.

NÄKÖHÄIRIÖ

— **O**mituinen piirre muutamanlaisissa kaunotarissa . . oletko huomannut? — (puhui ystäväni meidän äsken esplanaadia kävellessämme) — ja joka tekee sen, että minä melkein pelkään heihin likemmältä tutustumasta.

Menehän kerran katsomaan Korkeasaaren kauriita . . .

Siellä on niitä kolme ja on niille aidattu erityinen iso pihatto saaren keskeen. Tullessasi pölähtävät ne heinäkokonsa äärestä pakoon toiselle puolen pihaton ja asettuvat sinne silmät suurina ja sarvet korkealla sinua katsomaan. Heidän liikkeensä ovat hiukan kulmikkaat, mutta samalla notkeat ja suloiset niinkuin juuri neidoksi kehitymäisillään olevan tytön. Sinä olet heille outo ja kun liikahdatkaan, niin hytkähtävät he juoksuun ja menevät jännähytellen sitä etemmäksi kuta lähemmäksi sinä tulet. Houkuttelet heitä nisulei-

vän palasella luoksesi, heidän tekisi mieli tulla, he levittelevät sieramiaan ja katsoa leimauttelevat noilla suurilla, ruskean kauniilla silmillään. Siellä etäällä halun ja pelon välillä häilyessään ja las-kiessaan, uskaltavatko vaiko ei, näyttävät he niin älykkäiltä ja ymmärtäväsiltä. Tulet ajatelleeksi, että jos on totta sielujen vaellus, niin tuolla ta-kana ehkä piilee nuoren neidon sielu, joka vaan leikkii piilosilla kauriin naamarissa ja saattaa mil-loin tahansa pudottaa valhepukunsa ympäriltään ja esiintyä ihmisenä. Sinä et ihmettelisi, jos se alkaisi haastaa omaa kieltäsi ja kutsuisi sinua nimeltäsi . . .

Houkuttelet heitä yhä, he lähestyvät ja pää-tänsä keikailevasti kallistellen askel askeleeltaan antautuvat puheillesi, viivytellen jalkoteräänsä ilmassa ja sillä tuskin näkyvästi hangen pintaa kosketellen. Olet heihin ihastunut, ja hienonnat heidän piirteensä ihmisellisiksi.

He kesyttyvät, tulevat aivan lähellesi, pistävät hilpeän hienot turpansa ja kaarevat suuret siera-mensa aitauksen raosta ulos — ja sinusta tuntuu heitä kosketellessasi niinkuin hellyttelisit mor-siantasi.

Mutta sitten satut sinä uudelleen katsahta-maan tuon kauneimman kauriin otsaa ja silmiä ja nenän vartta, ja on kuin kuulisit väärän äänen

tai kun haaveksiessasi satuttaisit itsesi johonkin, jota et ole huomannut.

Otsa on paksu ja luiseva ja liikkumaton eikä siitä äly kuullakaan läpi. Silmät ovat kaukana toisistaan, ne ovat ahnaat ja tyhmät ja niiden ilme on yksinkertainen. Niissä ei ole mitään ominaista pohjaväriä, ainoastaan pinta välkkyä, mutta välkkyä mitään kuvastamatta. Nenän varsi on pitkä ja kova . . . Ne ovat sittenkin eläimiä, sie-luttomia ja järjettömiä — likeltä katsoen.

Hätistät heidät menemään ja siellä etempänä, toisella puolen pihaton, jossa pää ja muu olento sulavat yhteen, siellä heitä taas huviksesi katsellet.

* * *

Ja sitten sinä voit kohdata kaunottaren tanssi-salissa tai näin ulkona kadulla. Häntä on sinulle kehuttu ja sinä olet utelias häneen tutustumaan ja häntä lähenemään. Sillä tuolta loitommalta hän näyttää niin viehättävältä, sopusointuisesti liikkuessaan. Ja nuo silmät, nuo suuret ruskeat gassellisilmät, ne ovat niin älykkäät ja kirkkaat ja välistä on niiden kosteassa katseessa salaperäinen, selittämätön hurmaus.

Sinulle tulee vastustamaton halu tulla tutuksi, esittelyttää itsesi, lähetä häntä ja kuulla hänen puhuvan ja sanoillaan noita katseitaan säestävän.

Mutta kun hän istuu sinua vastapäätä ja alkaa puhua ja sinä tarkastelet häntä likeltä, päätä ja kasvoja muista erikseen, niin ne sinua yhtäkkiä omituisesti kylmäsevät. Otsan piirteet ovat kauniit ja kaarevat, mutta se on kovaa kuin visa eikä näytä tottuneen ajatuksia ilmaisemaan. Silmät liikkuvat aina samalla lailla ja osoittavat aina samaa. Ja ei niissäkään ole pohjaväriä.

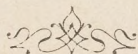
Et tahtoisı antaa sen kuvan kehittyä, mutta se astuu yhä enemmän esille: kauriin pää ja hänen silmänsä. Jotain pitkää, elotonta ja puisevaa.. yhtäläisyys sitä pettävämpi kuta kauniimmalta hän ensin näytti.

Näköhäiriö ei kestä kauvan. Se voi haihtua heti, kun hän liikautaa tai kääntyy sinuun syrjin.

Mutta se voi kuitenkin kestää siksi kauvan, että annat hänen mennä etkä tahdo laskea häntä enää niin likelle. Katso heitä sentään kernaammin kauvempaa, noin aidan takaa toiselle puolelle pihatın, jossa he aina liikkuvat notkeasti ja sulavasti ja suovat sinun häiritsemättä kuvailla heitä mielihaaveittesi hienouden mukaisiksi.

Katso heitä sinne, mutta elä houkuttele luoksesi, ettei näköhäiriösi uudistuisi.

Helsinki 5 p. tammik. 91.

USKOLLINEN

I.

Antin oli täytynyt jäädä kaupunkiin kesäksi hoitamaan toisen parempiosaisen virkaa, sillaikaa kuin tämä oli lomalla. Hän oli kihloissa, mutta ei voinut mennä naimisiin, ennenkun saisi varmat tulot. Tarvittiin ansioluetteloja ja sitä oli Antti nyt jäänyt hankkimaan.

Se oli ikävää, vaivaloisenlaista työtä kesäisessä Helsingissä. Varsinkin tuli tila tukalaksi päivällisen jälkeen. Aamupuoli kului kutakuinkin virastossa. Mutta klo 3 oli mentävä ruokapaikkaan, jossa päivä paistoi suoraan sisään, oli kuuma, valkeat epäkodikkaat päällykset vedettyinä huonekalujen ympärille, kynttiläkruunu harson sisässä, huonoja öljypainotauluja seinillä, ja jossa ei tuntunut kodille eikä ravintolalle. Ja sieltä sitten madella asuntoonsa Kruunuhaassa, kävellä katuja, joita supisti rakennustelineet, ja huoneiden ohitse, joiden ikkunat olivat liidutut.

Oli Juhannusaatto ilta. Muut toverit olivat useimmat kutsutut jonnekin saaristoon pyhiksi. Mutta Antilla ei ollut tuttavvia ja niin oli hän, miettiessään minne mennä, tullut asuntoonsa takaisin. Tavallisesti istui hän näin kotiin tultuaan kyynänpäät pöytää vasten, veteli savuja ja katseli ikkunasta toiselle puolen katua, jossa rakennettiin kivitaloa. Sitten kantoi hän tyynyn sängystä sohvalle, potkasi pöydän alle kenkensä ja nukahti tunnin verran, alun toistakin. Vielä oli kuitenkin pitkä matka iltaa jälellä. Kuinka saada se kuletuksi, tuo aina sama ja yksitoikkoinen taival! Tulivat kalliiksi nekin Kappelit ja Kaivopuistot ja Hespeeriat, eikähän niissä olisi pitänyt istua joka ilta. Mutta jos hän ei väärin muistanut, niin oli niissä sittenkin tainnut tulla istutuksi *melkein* joka ilta. Lauvantai-iltoina siksi, että oli lauantai-ilta, sunnuntaisin samasta syystä ja muut päivät menivät tavallisesti jokapäiväisinä poikkeuksina.

Tavalliselta paikalta pöydän takaa näytti maailma tänä päivänä vielä ikävämmältä kuin ennen. Ei ollut työpaikallakaan ketään, lautaaidan portti oli suljettu ja »sisäänpääsy kielletty».

Olisipa nyt olla maalla, siellä Savossa, kaukana kullan kotitalossa! Mikä ero onnessa! Kuinka toista loikoilla huoletonna riippumatossa,

soudella, purjehtia, uida, kävellä käsikädessä, istua polvella ja istuttaa polvella, suudella ja hyväillä milloin muiden silmä vältti.

Miettiessään mitä tehdä, keksi hän kirjoittaa kirjeen. Hän otti esille paperia ja kynää, asetti ne valmiiksi eteensä ja piirsi ylälaitaan päivän määrän ja hiukan alemmaksi: »Rakas Miia!» Mutta kun hänellä ei ollut vielä selvillä, miten alottaa ja miten jatkaa, niin päätti hän ensin nukkua pois ruumiistaan päivällisen raukeuden.

Kun hän noustuaan asettui uudelleen paperinsa ääreen, jossa äsken kirjoitetut sanat jo olivat kiiltäviksi kuivaneet, ei hän vielääkään tuntenut olevansa kirjoitustuulella. Hän pani tupakan, mutta ei paperossikaan antanut ajatuksia. Ei ollut juuri mitä kirjoittaa. Jokainen, joka on ollut kolme vuotta kihloissa, niinkuin Antti oli ollut, hän tietää, että usein tahtoo puuttua aineet. Vaatisi kuvata rakkauttaan ja tulkita tunteitaan, mutta ei tahdo löytää uusia sanoja. Antti oli käyttänyt kaikki kielen käänteet, mitä sitä varten tiesi suomenkielessä löytyvän, ja keksinyt joitakuuta uusia-kin. »Mijjueni!» »Mijju[v]eni!» [ilman »veetä», ja jos leikkillisesti, niin »veen» kanssa.]

Hänen täytyi nousta kävelemään edestakaisin lattialla, hän joi vettä, avasi ikkunan ja nojasi siitä ulos. Niin kauvaksi kuin silmä kantoi katuja

pitkin, olivat ne tyhjä, yhtä tyhjä kuin hänen aivonsakin. Ne olivat kai kaikki jo menneet maalle. Kello oli seitsemän. Ne ovat nyt huviretkillä, Korkeasaarella, Degerössä, Seurasaarella.

Koettaessaan ponnistaa viimeiset voimansa sai hän pannuksi paperille, että »nyt on Juhannusilta ja minä istun asunnossani yksin kirjoittamassa sinulle tätä kirjettä. Jos sinä tietäisit, kuinka minä sinua . . .” mutta siihen se töksähti, teki kerrassaan typeräksi miehen, löi lautaksi, niinkuin ennen koulupoikana aineita kirjoittaessa, johon Antilla ei ollut taipumusta.

Katsellessaan kynsiään kuuli hän kadulta reipasta astuntaa, naurua ja kiireisen kävelyn lyhytsanaista puhelua. Kaksi somannäköistä piikaa mennä hiivasi alas rantaan päin. Ne olivat nuo saaneet vapauden koko yöksi. Olivat panneet parasta päälleen, valkoiset pitkäripsiset huivit, hameitten vyöhystät ruumista myöten, jotka olivat solakat ja voimakkaat.

Antti tuli ajatelleksi, että hän oli kolmen vuoden kuluessa ollut uskollinen morsiamelleen, kestänyt kuin mies kaikki kiusaukset, joita silloin tällöin oli ilmaantunut hänen tielleen. Hän oli voimistellut, ottanut lakanakylpyjä joka aamu ja mennyt vuosijuhlista suoraan kotiinsa. He olivat Miian kanssa sitä mieltä, että Björnsson on oike-

assa, mutta Geijerstam väärässä. S. o. Antti oli myöntänyt, kun Miia oli kysynyt.

Piiat pyörähtivät reippaalla liikkeellä kulman ta'a ja katu jäi entistään autiommaksi. Antin aivot myös.

— Mutta miksi en minä voisi mennä mukaan, kansanjuhlaan, Degeröhön, johon pääsee laivalla joka tunti ja puoli tunti! Tämmöinen erinomainen ilta! Niellä koko viikon päivät pölyä, ja kun tilaisuus tarjoutuu päästä hetkeksi luonnon helmaan, niin silloin minä sulkeudun huoneeseni.

Hän venyttelihe, puhalsi henkeä keuhkoistaan ja koputti rintaansa. Niinpä tuo tuntui sydänalakin pakahtuneelta paljosta istumisesta.

Siinä oli tosin se este, että tänään oli sovittu kirjeen kirjoituspäivä ja jos nyt ei suorita tehtäväänsä, niin menee postivuoro ohitse. Miia kävelee kaksi virstaa postiasemalle ja kun ei tule mitään, niin se syyttää kylmyydestä ja herkiää onnettomaksi. Siinä on sitten pitkät selitykset ja vakuutukset. Mutta onpahan sitten edes ainetta. Sitäpäitse ehkä vielä ehtii huviretkeltä tultua raa-
paista kokoon jonkun puoli arkkia . . . Ei sillä ole niin väliä. Eikä sitä aina ole rakkauden kirjeitten kirjoitustuulellakaan. Jos suuttuu, niin suuttukaan.

Jos Antti olisi osannut tutkia itseään, olisi hän tullut merkille panneeksi, että tämä sama mielentila, melkein aiheeton kärsimättömyys oli jo useampia kertoja ennen hänessä ilmaantunut. Jo talvella, kun morsian oli kaupungissa ja kun yhtämittaa oltiin yhdessä, oli häneen tullut jonkunlainen kykenemättömyys ja haluttomuus tulkita tunteitaan. Hän ei saanut ääneensä sitä hellyyttä, jota olisi tahtonut ja ainoastaan »suomalaisissa seuroissa», kun morsiamella oli uusi puku tai kun hän itse oli hiukan lämminnyt ravintolan puolella, voi hän vielä ihastua niinkuin kihlauksensa ensi aikoina ja saada sydämensä ja sanansa väräjämään.

Hän pisti nyt alotetun kirjeen laatikkoon ja lukitsi sen ravakasti; puki nopeasti päälleen, täytti paperossikotelon, varusti mukaan tulitikkuja ja juoksi kiiruusti alas rappusista, niinkuin olisi ollut pelko jonkun jättävän. Hänen menoaan takapäin katsoen olisi voinut luulla, että hän oli aikomuksessa tehdä jotakin, joka ei hänen itsensäkään mielestä ollut oikein luvallista.

Hetken kuluttua seisoo hän eteläsatamassa lähtevän laivan kupeella ja katselee huviretkelle menevien laivaan nousua. Ajureja, joiden luokkeihin on sidottu koivun lehviä Juhannuksen kunniaksi, ajaa lakkaamatta torin yli alas rantaan.

Ryhmittäin kiiruhtaa kukkalakkimiehiä ja ruusu-rinta-naisia laivaa kohti, päällystakit käsivarsilla.

Laiva on liputettu kokasta aina maston huippuun saakka ja kantta reunustavat tuoreet juhannuskoivut. Anttikin on ostanut kukkaistytöltä kukkaisimpun.

Kaikki ne menevät. Ne kiiruhtavat lauttaa myöten laivaan. Antti epäilee vielä. Mutta juuri kun sitä aijotaan ottaa pois, hyppää hänkin mukaan.

II.

Mutta miksi istuu Antti nyt niin alakuloisena tien vieressä, kivellä, vähän matkaa juhlakentältä, josta yhä kuuluu soittoa ja iloista melakkata? Miksi hän tahtoo lähteä pois koko huveista, joihin vasta on tullut, ja odottaa vaan laivaa palatakseen takasin kaupunkiin?

Kun kissa on iskenyt kanalaumaan eikä ole onnistunut, niin hiipii hän nolona tiehensä, häntä koipien välissä, ja hänen mielensä käy surulliseksi.

Antti väitti itseään vastaan, ettei hän ollut mihinkään iskenyt. Mutta kuitenkin oli hän tullut tänne syrjään murjottamaan ja synkännäköisenä kaiveli hän maata keppinsä käreällä.

Yksi toisensa perästä oli tyttöjä hypellyt laivasta saaren sillalle. Ne olivat tavattoman vapaita ja keveä jalkaisia ja kirahtelivat helmain hulmahtaessa. Nuoret miehet olivat vastaan ottamassa, tarttuivat ujostelematta vyötäisiin ja kainaloihin eivätkä välittäneet, jos pyöräyttivätkin kerran tai kaksi yli määrän, ennenkun laskivat menemään. Pitkänä, tien täyteenä jonona kiiruhdettiin sitten juoksujalassa juhlakentälle.

Antti käveli verkalleen, vaikka kantapäitä hiukan kutitti; ja antoi niiden, joiden oli kiire, pyyhkäistä ohitsensa. Yksi hame toisensa perästä hivahti sivu. Tytöt olivat pakenevinaan poikain tieltä, jotka ajoivat takaa. Mutta vähän matkan päässä he antautuivat ja käsi kättä heilutellen saavuttiin kentälle.

Antin tullessa siellä jo kisattiin. Soittajain ympärillä oli tanssi täydessä käynnissä. Se on vapaata ja vallatonta. Parit puristavat voimakkaasti toisiaan, askeleet otetaan isot ja hypyt pitkät, pyörähdykset ovat ravakoita ja liikkeet rohkeita. Huivit ovat valahtaneet hartiolle, hatut niskaan, ja tuolla täällä on sikari kuin uhalla pistettynä suupieleen.

Siellä on sotilaita, avorintaisia merimiehiä, rotevia saariston talonpoikia, käsityöläisiä ja joita-kuita ylioppilaita leveälierisissä lakeissa. Naiset

ovat puotineitejä, ompelijoita, esplanaadilintuja, työväen tyttäriä ja herrasväen palvelijoita. Antti on nähnyt kadulla nuo tai nämä kasvot, hän tuntee nimeltäänkin joitakuuta. Mutta häntä ei täällä kukaan tunne. Sillä siitä on jo kauvan, kun hän on »elänyt mukana.»

Vaan ei hänestä kukaan välitäkään. Kaikilla on omat sulhasensa ja on niitä poikia, joilla on morsian kummassakin kainalossa. Antilla ei ole muuta kuin keppinsä, johonka hän nojaa, vähä väliä seisattuessaan milloin mihinkin ryhmään. Miia on jossain hyvin kaukana. Naiset ovat täällä hänen mielestään jotenkin somia. Siellä on seassa niin nuoria, niin solakoita ja tuoreita tyttöjä, että niitä ilokseen silmäilee. Niiden olennessa on reippautta, huolettomuutta ja jonkunlaista hiehovasikan vilpitöntä iloa. Heillä on nyt Juhannus, heillä on koko yö omassa hallussaan, herrasväki on maalla ja he ovat päättäneet kerran vuodessa riehua meren saarella, viheriällä kentällä, lehdon sisässä, kallioiden keskellä.

Mille he nauranevat, mikä heitä huvittanee kavaljeeriensa mitään merkitsemättömissä sukke-luuksissa? sitä ei Antti käsitä. Mutta hänen tekisi kuitenkin itsensäkin mieli olla tuollainen tyttöparven suosittu sankari. Hän tahtoisii osata hänkin tarttua heitä tuolla tavalla kaulaan, kuiskata

noin kutittelevasti korvan juureen, oppia nuo käsi-temput, ja saada täksi iltaa käytökseensä tuo puoli-hävytön varmuus, joka näkyy riipasevan piikatyöt niin vastustamattomasti mukaansa.

Hän vaanii kauvan, rinnan alus tiukalla, katse kankeana ja verhottuna, ja kasvot jäykkänä.

Mitäs sitten, jos hänkin yhtyisi joukkoon, menisi tanssimaan, täällä, jossa häntä ei kukaan tunne. Kenellekä siitä olisi vahinkoa, jos hän sen tekisi? Ja kenellekä on hyötyä siitä, että hän elää, niinkuin hän nyt elää. Ei elä, vaan kituu. Tämä on oikeastaan hirmuisen hullua, tai ainakin lapsellista, tuota nykyajan pelkurimaista idealismia. Niin juuri — pelkurimaista. Ei uskalleta elää, niinkuin luonto vaatisi. Ainaista välttelemistä ja varomista. Kun ei kuitenkaan yksi sadasta ole uskollinen ajatuksissaan. Nuo tuossa, niiden elämä on toista. Ne ei tiedä sivistyneiden tyhmistä periaatteista. Ne elävät täyteläistä elämäänsä, naiset niinkuin miehetkin. Ilmankos ne sitten ovatkin niin terveitä, reippaita ja iloisia. Ne osaavat viettää Juhannustaan ne, iloita auringon juhlassa.

Ne ovat hänen ajatustensa sanoja nämä ja silmät seuraavat erästä verevätä, puhdaspiirteistä tyttöä, joka on avopäin ja huitoo huivillaan tanssista hehkuvia poskiaan. Hän rohkasee mielensä ja lähestyy. Hän kysyy, mitä neidille kuuluu

ja sanoo, että ilma on kaunis. Hän koettaa olla vapaa, mutta kuulee väärän, teeskennellyn väreen äänessään. Tyttö vastaa hänelle niinkuin vieraalle, melkein kunnioittavasti.

Kun Antti pyytää häntä tanssiin, niin hän suostuu, mutta totisesti, virallisesti, niinkuin herasneiti, ilman sitä avonaista antautumista, jolla Antti oli vast'ikään nähnyt hänen hyppäävän lähestyvää tanssiin pyytäjää vastaan. Tanssiessa vetää Antti häntä luokseen ja puristaa hänen kättään, mutta ei saa vastausta. Hän tuntee, ett'eivät he kulje oikein, etteivät he vedä yhtä tasaisesti. Kun hän tahtoo saada vauhtia ja koettaa pyöräyttää, niin joutuvat he pois tahdistasta ja heidän täytyy seisottua alkaakseen uudestaan. Lopetettuaan seisovat he vähän aikaa vierekkäin, puhumattomina.

— Enkö saa luvan tarjota teetä? kysyy Antti vihdoinkin.

— Ei kiitoksia, on ilmankin niin kuuma.

— Kenties haluatte limonadia tai jotain muuta?

— En minä nyt mitään.

— Onko neidillä joku tuttava, jota neiti etsii?

— Tuttavako? Kuinka niin?

— Kun neiti noin katselee ympärilleen.

— Ei minulla ole mitään erityistä tuttavaa.

— Oletteko aivan yksin täällä?

Siihen ei Antti saanut vastausta.

— Aikooko neiti vielä kauvan viipyä täällä?

— En minä ainakaan vielä aijo lähteä.

— Ettekö tule kävelemään, siellä on varmaankin hyvin kaunista tuolla metsässä?

— Ainahan saapi kävellä, minä olen tullut tanssimaan.

— Se taukoo juuri nyt.

Samassa tulee muuan valkoliivinen käsityöläiskeikari ja vie tytön tanssiin. Heiltä käy se kuin ainakin yhdenvertaisilta. He pyörivät oikeaan ja vasempaan ja nauravat tyytyväisinä, kun heitä sattumalta survaistaan yhteen.

Antti seuraa heitä, hän odottaa, että he eroaisivat, mutta kun soitto lakkaa, niin tarttuvat he toisiaan vyötäisiin ja menevät kävelemään.

Kaikki muutkin parit menevät »kävelemään», ja pian kuhisee läheinen lehto täynnä asukkaita. Joka kallion kieleke elää ja joka puun juuressa kuiskutellaan ja nauretaan, hihitetään.

Ja siksi istuu Antti nyt alakuloisena, melkein mystillisenä, kaivelee kepillään maata ja tahtoo lähteä pois.

Hän on kuin olisi hän liikaa täällä, hän tuntee itsensä jotenkuten epäonnistuneeksi. Hän on melkein kuin mustasukkainen. Maailma on hänestä niin mitättömän mitätön, elämä maistaa

lahonneelle puulle, joka taas se ei maista niin mil-
lekään.

Häntä hermostuttaa taas alkanut tanssisoitto
ja meteli juhlakentällä. Ne kun pääsevät niin ne
hyppivät kuin vasikat. Se on oikeastaan kauhean
kömpelöä ja raakaa.

Hänelle tulee ikävä Miiaa. Yhtäkkiä karmaa
hänessä kaipaus rakkautta ja hän saa vastusta-
mattoman halun kirjoittaa hänelle hyvin hellästi
ja sydämmellisesti.

Oliko hän ollut uskonon? Kenties ajatuksis-
saan. Mutta se, että hän nyt on valmis lähte-
mään heti ensimmäisessä laivassa, joka tulee, se
todistaa, että hänessä on miestä kiusauksia voit-
tamaan ja että hänellä on luja tahto.

III.

Tuskin on hän tullut asuntoonsa, kun hän
ottaa laatikosta alotetun kirjeen. »Rakas Miia!
Nyt on Juhannusilta, minä istun yksin kammaris-
sani ja kirjoitan sinulle tätä kirjettä. Jos sinä tie-
täisit, kuinka minä sinua» — tästä alkaa jatko ja
sujuu nyt niin helposti —: »äärettömästi rakastan!

Et voi kuvailla, kuinka minä sinua ikävöin, kuinka korkein onneni on sinut kerran omistaa. Miksi et ole täällä, että saisin sen sinulle suullisesti sanoa, kuiskata sen korvaasi? Miks'en saa sulkea sinua syliini, suudella otsaasi, punaposkiasi, ruusu-huuliasi, hivellä hipiääsi, kietoa käsivarttani kaulaasi?»

»Ilman sinua minä en ole mitään. Ajattelin tänä iltana huvitella itseäni hiukan ja menin kansanjuhlaan, joka oli toimeen pantu Degerössä. Palasin sieltä kuitenkin pian, palasin kaiholla ja kaipauksella. En minä viihdy sellaisissa seuroissa. Minä olen ehkä jo liika aristokraatti, sillä minä tunnen melkein fyysillistä vastenmielisyyttä vielä nytkin, ajatellessani, mimmoista siellä oli ja mitä siellä näin. Ei mikään ole niin epäkaunista kuin tuollainen puolivillainen kaupunkiyleisö, kun se mellastaa maalla, kauniin luonnon helmassa. Tavallista pikemmin korjasinkin sieltä luuni. Niinpian kun olin juonut kupillisen teetä, otin ensimmäisen laivan ja tulin suoraa päätä takaisin kaupunkiin.»

»En kuitenkaan kadu sinne menoani. Sillä paluumatkalla sain minä olla yksin, häiritsemättä, ja ajatella vaan sinua, oma Miiaseni. Jos minä olisin runoilija, jos minulla olisi maalarin sivellin vallassani, kuinka voisin antaa sinulle kauniin kertomuksen mielentilastani ja ihanan kuvauksen ym-

pärillä olevasta luonnosta, jota laivan kannella istuessani katselin ja ihailin. Laivamme, »Neckenin,» kokan edessä kuohui vesi, kun me ajoimme itäisen saariston läpi. Meri oli tyyni ja tyyni oli läheinen metsä. Saaret ja salmet, kuinka ne seisoivat kauniina Juhannusyön kirkkaudessa. Rannoille oli sytytetty kokkotulia ja sieltä täältä kuului soittoa ja laulua. Mikä hurmaava hetki! Mutta kuinka monta vertaa ihanampaa ja hurmaavampaa eikö kaikki olisi ollut, jos sinä, oma Miiani, olisit ollut vierelläni!»

»Mutta vaikka et faktillisesti ollutkaan läsnä, niin olit kuitenkin hengessä luonani. Minä ajattelin sinua koko ajan, minä haaveksin omaa pientä, kaunista kotiamme, jonka me perustamme, sittenkun minä saan vakinaisen viran. Me elämme vaan toisiamme varten, me valikoimme seuramme, me emme kutsu luoksemme kuin muutamia parhaita tuttaviamme.»

»Rakastathan sinä minua, Miia, niinkuin ennenkin. Minulle välistä tulee sellaisia kummallisia ajatuksia, että sinä et rakastaisikaan minua, niinkuin kihlauksemme ensi aikoina. Olen välistä mustasukkainen koko maailmalle ja kuvailen, ettei minusta kukaan välitä, et sinäkään. Sinä ehkä unohdat minut siellä maalla, jossa teitä on niin paljon nuoria. Anna anteeksi nämä epäilykseni,

joita en muun vuoksi kerrokaan, vaan ainoastaan siksi, että olen luvannut olla sinulle aina avonainen. Minä tiedän, että se on vaan minun mielikuvitustani kaikki tämä, että sinä et ole edes ajatuksissasikaan minulle uskonon. Tämä kaikki tulee siitä, että tunnen täällä itseni niin yksinäiseksi, niin mielestäni kaikilta hyljytyksi. Minulle tekisi niin hyvää saada kuulla, että olen väärässä. Sano, että minua rakastat, minä tiedän sen, mutta minä pyydän, sano se minulle, vakuuta moneen kertaan.»

»Oi, kuinka on sentään suloista tietää, että on edes joku, joka rakastaa ja jota rakastaa, jolle voi kertoa kaikki huolensa, avata sydämensä, koko sielunsa.»

»Hyvästi nyt, rakas, oma, kulta Miiani! kirjoita mulle pitkä kirje, kirjoita kaikki, mitä ajatukset ja tunnet. Joka kirjain kädestäsi, joka sana huuliltasi on minulle kultaa kalliimpi. Mitä onkaan kulta, maallinen kulta, sen kullan rinnalla» — (Antti mietti vähän aikaa, miten jatkaa; mutta samassa sai hän mielestään kauniin ajatuksen ja lisäsi:) — »jonka me olemme olleet niin onnellisia löytämään toistemme — sydämissä.»

»Sano terveisiä tädille ja sedälle! Tuhat tuhatta tulista suudelmaa sinun

ijäti uskolliselta

Antiltasi.»

»P. S. En hennoisi vielä lopettaa, mutta minun täytyy viedä vielä tämä kirje junalle tänä yönä. Minä tahdon panna sen rautatien aseman laatikkoon, ettei se hukkuisi ja sinä turhaan menisit noutamaan postia. Kun palaan takaisin asuntooni, niin vaivun vuoteelleni ja viimeinen ajatus, ennenkun ummistan silmäni, on oleva — sinä, Sama».

* * *

Ei ollut Miia saanut aikoihin niin hellää, niin rakastavaista kirjettä Antiltaan. Hän, joka ei muusta tiennyt, ei muuta ajatellut kuin Anttiaan, hän,j olle ei maailmassa löytynyt toista miestä niin täydellistä, niin puhdasta, niin jaloa — sillä hän tunsi hänen mielipiteensä kaikista asioista — hän oli niin onnellinen saatuaan tämän uuden todistuksen sulhonsa rakkaudesta, että hän sulkeutui huoneesensa ja kirjoitti hetimitä vaskausen.

Alkuun pani hän: »Rakas, rakas, rakas Antini!!!» Ja hän sanoi vielä vapisevansa onnesta ja ilosta, että Antti häntä niin rakastaa. Hän oli moneen kertaan lukenut kirjeen ja kun hän nukkuu, niin panee hän sen päänsä alle. Hän oli itkenyt ajatellessaan Anttia, jonka täytyy olla siellä niin yksin, siellä ikävässä Helsingissä. Voi, voi, jos hänkin voisi jotain tehdä, että he pian,

pian voisivat perustaa oman kodin! »Kuinka sinä voit Antti kuvailla, että minä olisin sinulle uskon. En minä ajattele ketään, en minä välitä en kenestäkään muusta kuin sinusta, yksin sinusta. En minä ota täällä osaa nuorten iloihin, niinkuin ehkä luulet, kuin hyvin harvoin. Ja jos sinä vaan tahdot, niin voin minä olla seurustelematta kenenkään kanssa, menemättä huviretkille ja kutsumuksiin, koska sinäkään et tanssi ja koska et rakasta kansanjuhlia. — Usein istun minä puutarhassa sen koivun alla, jossa on nimemme ja jonka siimeksessä me viime kesänä vietimme niin monta unohdumatonta hetkeä. Minä istun ja ompelen hyräillen niitä lauluja, joita sinä rakastat. Joskus otan venheen rannasta ja soutelen järvellä. Kuinka täällä on kaunista! Mutta sinähän olet tullut runoilijaksi. Monta, monta kertaa luin sinun kauuniin kuvauksesi matkastasi Suomen saaristossa. Minä luin sen papalle ja mammallekin. Ethän pane sitä pahaksesi. Ne pitävät sinusta niin paljon ja kysyvät aina, mitä sinä kirjoitat.»

Miia kirjoitti ja kirjoitti, arkin toisensa perästä. Hän oli »niin onnellinen, niin onnellinen!» Hän oli ollut väärässä epäillessään Antin tunteita, luullessaan hänen kylmenneen. Hänellä oli melkein paha omatunto, että oli *voinut* luulla hänestä niin paha, hänen omasta, uskollisesta Antistaan. Ja

hän lopetti kirjeensä näin: »Voi, voi, kuinka minä sinua hirveästi rakastan! Jää hyvästi, rakas, kulta Anttini! Minä lähetän sinulle miljoonan miljoonaa lentosuudelmaa.

Sinun pikku
Miiasi».

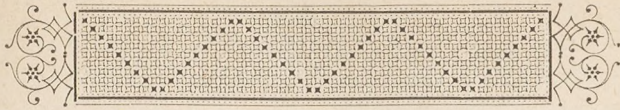

VIIMEINEN RAKKAUTENI

Niinkuin tiedätte — kertoi hän — on elämässä omituisia raja-aikoja, tuollaisia tyyniä seisauksen hetkiä, jolloin ei juuri mitään ajattele eikä mitään tunne. On tavallisesti päässyt erilleen jostain entisestä, on esimerkiksi rikkautunut rakkauden suhde eikä mitään muuta samallaista ole sijaan ilmaantunut. Käveskelee kädet selän takana, henkisesti joutilaana, ja katselee kylmällä, välinpitämättömällä silmällä maata, taivasta, tähtiä ja kuuta. Mieli on kirkas kuin veden kalvo, jonka kuvastinta eivät intohimot hämmennä.

Mutta samalla on se tavallista herkempi vähimmillekin vaikutuksille ulkoapäin. Ja jos naiset ymmärtäisivät tällaisia hetkiä hyväkseen käyttäen, ei tarvittaisi muuta kuin hellä hyvin osattu silmäys, osaa ottava liike tai äänenvärähdys, ja alku uuteen suhteeseen oli luotu.

Viime kevättalvella lepäsin minä tuollaisessa tilassa. Olin rauhoittunut syksyllä purkautuneesta

kihlauksesta, aivan tyynesti olin eräänä päivänä järjestänyt hänen kirjeensä yhteen kääryyn, sitonut ne seililangalla lujasti kiinni ja laskenut ne laattikkooni kolmen neljän samallaisen kääryn viereen.

Ja silloin osuin minä kohtaamaan hänet, aivan sattumalta.

Muistan hyvin, millainen oli ilma. Oli kirkas, kylmähkö päivä, noin viiden tienoissa illalla ja ruokalevon maattuani lähdin minä tavalliselle kävelylleni ennen istuutumistani työpöytäni ääreen.

Pihamaa oli sula, samaten katukäytävät päivän puolelta. Mutta niinpiankun aurinko painui huoneen harjan ta'a, veti pimento rapakot ja purot riittaan ja kengän kannat karahtelivat astuessani.

Laskeusin rantaan ja jäin seisomaan laiva-sillalle.

Takanani oli äänetön pikkukaupunki, josta ei kuulunut muuta kuin tornikellon lyönti ja hetken päästä tornivartijan vastaus rautakolmioon. Ensi kerran kovemmin, toinen lyönti jo heikompi ja kolmas tuskin enentäen edellisten kaikua, joka kuului tänne saakka kattojen yli, hiljaisen ilman läpi.

Edessäni olivat suuret selät, nukkuen vielä talvilakanainsa alla sinervän valkeina hankina, ja ainoastaan siellä täällä joukeroittelivat viittatiet mustina kohujuovina, pistäytyen salmekkeihin ja hiljaisten saarien taaksi.

Astuin alas jälle ja aloin kulkea nientä kohti, joka oli hiukan matkaa satamasta. Mielialani oli tuollainen melkein lapsellinen tyytyväisyys, joka niin usein syntyy yksinäisillä kävelyillä synkissä metsissä tai ajaessa talvisia teitä tai soudellessa tyyniä vesiä kesäisenä yönä. Hyräilee itsekseen, lausuu sanoja, joilla ei ole mitään merkitystä ja lopuksi alkavat ajatukset haastella ääneen. Tarttuu puitten oksiin, riipii lehtiä mennessään ja heittää ne pois. Seisauttaa soutamisensa, kuuntelee kaikuja, läiskäyttelee turhan päiten vettä airollaan. Tai potkii jäälohkareita kenkensä kärellä, niinkuin minä nyt tein.

Ja jos sattuu silmään jotain huomattavaa, vaikka kuinkakin vähäpätöistä, niin seisautuu sitä katselemaan.

Niemen nenässä oli muutamia purjevenheitä talviteloillaan. Järven rannalla, puhtaassa petäjikössä ne vielä nukkuivat talvi-untaan, mikä kyljellään, mikä kumollaan, mikä tukien varaan nostettuna.

Varsinkin yksi niistä oli niin menevän näköinen. Sen nimenä oli »Tiira», ja se näytti siihen laskeutuneen kuin lintu siiviltään liihoitellen. Minä tarkastelin joka taholta sen sopusuhtaista runkoa, kurkistin sisään, kyyristyin silmälläni sihtaamaan emäpuuta pitkin ja kolkuttelin kynnelläni laitoja, jotka joka paikasta helähtivät tervettä puuta.

Joka kerran kuin minä tapaan itseni hyräilemästä tai viheltämästä säveltä:

Oi jospa tänne läikkyilyänne . .

Oi jospa tänne läikkyilyänne . .

tiedän minä, että minussa alkaa herätä joitain uusia aikomuksia. Huilaukset olivat tällä kertaa tavallista pitemmät ja vielä kaupunkiin tultuanikin olin minä äänessä.

Ei sujunut työ asunnossani illalla. Lähdin uudelleen ulos ja menin suoraa päätä seurahuoneelle.

Se oli myytävänä, »Tiira», niinkuin siitä hämärästi jo muistelin nähneeni ilmoituksen sanomalehdissä.

— Osta pois, sanoi sen omistaja, oluenpanija Grönvall. Se on juuri se, jota näyt olleen katso-massa. Minulta se joutaa, kun on poismuutto paikkakunnalta. Jos kerran purjevenheen tahdot, niin et voi saada mistään sen parempaa kulkijata ja muutenkin hyvää.

Kaikki muutkin herrat olivat samaa mieltä, että »Tiira» oli paras purjevenhe näillä seuduin.

Kuunnellessani heidän kiitoksiaan, muistelin minä nähneenikin hänet kerran viime syksynä vessillä. Hän mennä vilisti silloin täyttä laitasta, vähän matkaa satamasta, tuulen halkasija pingotti sujakkana kokassa ja isopurje oli suurena pyrstönä perässä. Se oli maalta nähden kaunis kat-

soa, viilettäen valkeana lintuna sinistä meren pintaa myöten. Luulen, että silloin lyhyen hetken toivoin sitä omakseni.

Seuraavana aamuna kävin tarkastamassa purjeita, nuoria ja mastoja, jotka olivat vaunuliiterin yläsillalla hyvässä järjestyksessä, niinkuin valmis morsiuspuku rikkaan talontyttären aitan orrella.

— Ne on kaikki ihan uudet ja täydessä kunnossa, selitti mulle Grönvall.

Ja aavistamatta, kuinka oikeaan kohtaan hän osasi, lisäsi hän, ettei hän olisi ikinä luopunut »Tiirastaan», jos vaan olisi voinut sen mukanaan viedä. Sillä venhe oli aivan uusi, hän oli tilannut sen mennä kevännä näillä ajojen, mutta se ei ollut joutunut valmiiksi ennen kuin syksyllä ja tuskin oli hän sillä purjehtinut parina sunnuntaina.

— Sillä on siis vielä neitseellisyytensä tallella, niin sanoakseni.

— Se on päätetty, sanoin minä, ja luin hänelle rahat kouraan.

— Kauniit kihlakalat, sanoi hän, katsellessaan uusia sadan markan seteleitä. Säälistää, niinkuin isää, jolta menee hyvä tyttö miehelään. Mutta minä toivon, että pitelet häntä hyvästi, niin kuin hän sen ansaitseekin.

Ja hän kutsui minut huoneeseen, ja konjakka-

reissa ja seltttereissä joimme me »Tiiran» maljan emmekä puhuneet muusta kuin purjehduksesta.

*

Joka iltapäivä alkoi minulla nyt olla asiata niemen nenään. Jäätä myöten sinne mennessäni näin jo kaukaa »Tiirani» keikottavan teloillaan, keveänä ja kokettina. Ja saavuttuani luo koettelin minä, olivatko tuet hyvästi paikoillaan ja jos oli satanut lunta yöllä, pyyhin sen huolellisesti pois. Jos ei ollut aikaa mennä luoksi saakka, kävin kuitenkin laivarannassa, jonne paistoi purteni valkea laita ja sen punanen pohja.

En kielläkään, että tunteeni ja mielialani olivat melkein samat kuin jos olisin ollut kihloissa enkä saanut nähdä morsiantani muuta kuin keran päivässä. Palatessani hänen luotaan ei ollut halua mennä hetikohta kotiinkaan, ja niin melkein säännöllisesti poikettiin seurahuoneelle. Minun piti saada puhua hänestä jollekulle, joka käsittäisi tunteeni. Ja niin minä tulin yhtäkkiä hyväksi ystäväksi erään konttoristin kanssa, jota ennen olin vaan ohimennen tervehtinyt, mutta jolla oli purjevenhe hänelläkin, lähinnä paras minun venheeni jälkeen. Hän ei sitä kieltänytäkään, hän myönsi sen mielellään, ja minä tarjosin hänelle tuutingeita ja paraina päivinä seksankin. Niinkuin muut puhuvat naisistaan, niin puhuimme me pursistamme.

Eivät olleet jäät vielä lähteneet, kun minä ryhdyin maalaamaan »Tiiraani». Monet suloisen lämpimät toukokuun päivät kuukin minä sen ympärillä helteisessä paisteessa, nauttien maalin hajuista, petäjikön tuoksusta ja pyrähtelevien kesälintujen liverryksistä. Västäräkit keikkuivat rantakivillä, hypähtelivät kovalla keväisellä jäällä ja uskalsivat joskus tulla kiikkumaan ihan pääni päälle, halkasijapuomin nokkaan.

Vihdoin oli hän valmiiksi siveltynä sekä sisästä että ulkoa. Viheriän musta laitamaali välkkyi tuoreeltaan kuin pehmonen sametti, sisus oli tammen värinen ja ympärille oli kuin kaulukseksi vedetty kullan keltainen raide. Minä loittonin hänen luotaan, katselin kuin sulhanen uutta vaatteusta, jonka hän on lahjoittanut lemmitylleen. Mielestäni se sopi hyvin ja varsinkin olin siitä tyytyväinen, että se sopi muidenkin mielestä, jotka kutsuin katsomaan.

Taitavasti ja joka puolelta varoen irroitettiin hän maasta. Pyöriviltä teloiltaan herkästi liukuen hupsahti hän ensin perälleen, ajoi edestään ison laineen ja ryyppäsi laidan yli vähän vettä sisäänsä. Mutta sitten kohosi hän tasapainoonsa jälleen ja juoksi joukeana kuin musta kenokaula joutsen nuorra myöten luokseni takaisin rantaan.

Ja jo samana päivänä piti hänet pukea pur-

jeisinsa. Ilosta tuntuivat rissat kirahtelevan maston nenässä, kun purjenuorat temmaistiin niiden läpi, ja purjeet hulmusivat tuulesa kuin levottoman hevosen harja. Voimakkaasti kampeili itseään peräpursi ja halkasijan helma lepatti virkeätä elämän intoa. Ja kun kiinnitin nuoria oikealla kädellä ja vasemmalla painoin peräsintä alatuuleen, niin antautui hän hetikohta haltuuni ja puski ulos ankkuripaikasta kuin hyvin neuvottu rekivetovarsa hänelle osoitetusta pihaveräjästä.

Minä vapisin vähän niinkuin olisi hän ollut nainen, jonka kanssa ensi kerran olin kahden kesken. Ja kun hän totteli minua ja kun ei hänellä näyttänyt olevan muuta tahtoa kuin mikä minulla, niin oli onneni yhä suurempi.

Se oli sunnuntai päivä. Laivat olivat äskentulleet ja ranta oli mustanaan käveleviä. Ne näyttivät seuraavan meitä ja me luovailimme muutamia kertoja laivasillan edustalla. Se onnistui, kävi sukkelasti, kauniisti ja taidokkaasti ja minä nautin siitä voitosta, jonka hän salli minun heti ensi kerralla saavuttaa. Minä olin ylpeä hänestä ja se lisäsi kiintymystäni. Ja eikö totta, ystäväni, että onnen ehtoja avioliitossa on myöskin tyydytetty kunnianhimo.

Leuto, tasainen ja voimakas etelätuuli painoi purjetta ja ikäänkuin yhteisen tunteen ilmauksen

työntäminä aloimme me oikoa ulapalle, suikaisten täyttä, kohisevaa vauhtia niemen nenäitse, jossa muitten venheet vielä lepäsivät kuin kateelliset jälelle jääneet vanhat piiat.

Ollessamme kahden kesken järven selällä, kaukana rannasta, astuivat hänen avunsa yhä enemmän silmääni ja minä tulin vakuutetuksi siitä, että minulla oli pursi puhtainta rotua. Purjeet olivat sillä pingallaan kuin lauta ja ainoastaan hiukan tuntui peräsimen ponsipuussa kokan nousu vastatuuleen. Runko viilsi vettä, tekemättä lainetta kupeilleen, ja sen minkä se kallistihe, sen se voitti vauhdissa. Minä jo edeltäpäin kuvittelin niitä hauskoja hetkiä, joita toivoin saavani viettää hänen seurassaan. Minulla oli halu melkein hyväillä häntä, osoittaa jotenkin kiittollisuuttani hänelle. Hän oli nähtävästi itsekin huvitettu tästä, nautti menosta, laineitten läiskeestä, aaltojen noususta ja laskusta. Joka kerta kuin kokka puski laineeseen ja vaahto karkasi kahdelle kupeelle, oli siinä kuin pelonsekainen riemuhuuto, ja kun purjenuorat ratisivat vihurin alla, näytti hän ikäänkuin ääneensä itseään kehoittavan ja kiihoittavan kiivaampaan menoon.

Ihan kuin itsestään sai kokka suuntansa kaukaista kalliosaarta kohti ja kun ensi kerran katshadin taakseni, oli jo jäänyt etäälle kaupunki ja kirkon torni ja laivat satamassa.

Kallio kasvaa isommaksi, jo näkyvät oksat sen kääkkyräpetäjissä ja kuohuva vaahto velloo vuoren alla salakarien ympärillä. Lasken tyyneen, alapuolelle tuulen, kokka sattuu kallioon ja koko venhe vavahtaa hiukan. Kytken hänet siihen kiinni, sitaisten nuoran lähimpään koivuun, jossa lehti jo on hiirenkorvalla, ja nousen itse jaloittelemaan.

Mutta pian tulee minulle halu häntä uudelleen nähdä, niinkuin epäileisin hänen uskollisuuttaan, niinkuin pelkäisin hänen riuhtasevan itsensä irti tai hakkaavan kylkeään kallioon. Ei hän sitä kuitenkaan tee, hän on siinä siivosti sijoillaan, on vaan käännähtänyt vähän, nousee ja laskee saaren taitse tulevassa mainingissa, peräytyy joskus, lähenee taas kalliota ja nykäsee sitä kokallaan. Niinkuin leikitteleisi yksin, uimasillaan oleva neito, joka ei näytä huomaavan minua, joka katselen häntä salaa oksien aukosta.

Nyt vasta täältä syrjästä huomaa oikein, kuinka kaunis hän on ja kuinka sopusointuinen. Todellakin nimensä arvoinen. Puolet vesilintua, puolet pääskyistä. Ruumis pieni ja tanakka, siivet suuret ja voimakkaat. Ei yhtäkään pilkkua purjeissa; siisti, elegantti ja puhdas kuin pariisitar.

Tuuli kiihtyy illan suussa ja pienet vihuri-puuskat, kiertäen kahden puolen saarta, kutittavat

häntä kylkiin. Hän hermostuu, käy levottomaksi, oikkuilee ja kiskoo ankkuriköyttään.

En tahdo kiusata häntä kauvemmin. Ja me lähdemme paluumatkalle, laskien myötähankaan, purjeet höllinä ja nuorat tappeihin kiinnitettyinä. Me käymme kuin käsi kädessä alamäkeä. Huoletonna, rauhallisena ja miks'en myöntäisi sitä, täydellisesti onnellisena laskeudun minä selkäkenoon, perälautaa vasten nojaten, ruoteli kainaloon suljettuna, ja arvaten sen nykyksistä niinkuin valtasuonen käynnistä »Tiirani» pienimmätkin tunteen ilmaukset. Ja purjeen ja laidan välissä ovat siniset, loivat laineet, jotka silloin tällöin vaan vaahtoon pärskähtävät, etäiset rannat taloineen, niittyineen, peltoineen ja metsineen, ja niiden yläpuolella kaitainen juova sinistä, pilvetöntä taivasta.

On jo iltamyöhä, kun saavumme satamaan. Tuuli on tyyntynyt, hiljaa lipatellen hiivittään ankkurissa olevien proomujen ohitse ja sivuutetaan höyrylaivat, joissa jo nukutaan ja ainoastaan yövartija meitä silmät pyöreinä töllistelee.

Me olemme molemmat vähän uuvuksissa, mutta siinä uupumuksessa on omituinen sulonsa. Ikäänkuin huoaten hupsahtaa purje syliini ja hyväilee laskeutuessaan poskeani. Ja minä vuorostani häntä. Panen sen hellällä kädellä säännöllisiin poimuihin,

sidon manillanuoralla puomiin kiinni ja levitän peitteeksi veden pitävän öljyviitan.

Hän jää siihen ja minä poistun verkalleen toirin poikki. Mutta katukulmassa katson minä vielä jällelleni ja siellä hän lekottaa, kuvastuen veden pintaan rauhallisena ja solakkana, mastopuu vähän taapäin nojaten.

* * *

Tätä ensimmäistä häämatkaamme seurasivat monet muut samanlaiset. Ja yhteistä onneamme kesti koko kesän. Kuta useammin me olimme yhdessä, sitä paremmin opin tuntemaan hänen tapansa. Hän oli aina tottelevainen, aina valmis lähtemään, ja hän nähtävästi koetti kaikella tavalla olla mielikseni. Voi olla melkein rasvatyven ja tuuli sai tuskin veden pinnan värähtelemään, mutta jostain hän kokosi ja sai siksi ilman henkeä siipiinsä, ettei kokonaan seisahduttu.

Kuinka monet mielialat me yhdessä läpikävimme! Milloin riemuksia ja voimakkaita, kun keikuen ajettiin kaikkien kilpailijaimme ohitse. Milloin hienoja ja herttaisia, kun tasanen tuuli meitä liikutteli ja laineet loiskivat hajamielisesti ja kuumikin kimmelti. Milloin hekkumallisia, etelämaisia, kuumina kesäpäivinä, kun aurinko paahtoi, kun valoa oli purjeitten poimuissa kuin puistaa asti, ja kun me hievahtamatta lepäsimme keskellä rasva-

tyventä selkää, odottaen puolihorroksissa tuulta, joka sinisenä virinä läheni vitkalleen saarien ja salmien takaa.

Ja joka kerta kuin tulin rantaan lähteäkseni tällaisille retkille, toin minä hänelle jotain uutta, lahjoitin eri värisiä viirejä, uusia airoja ja tulloja, milloin korkkipallot suojelemaan hänen sivujaan hankautumasta, milloin köyden tai ankkurin.

Ja koko sinä kesänä ei minulla ollut muuta huvitusta sen suurempaa kuin aina olla kahden kesken hänen kanssaan, pitää seuraa hänelle, hoi-taa häntä, käydä sateen jälkeen levittämässä purjeet kuivamaan ja tulla taas takaisin ne kokoa-maan yöksi. Ja koko sinä kesänä ei hänellä ollut kilpailijaa suosiossani.

* * *

Mutta sitten tuli syksy ja sateet ja rumat ilmat ja kylmät tuulet.

Ja vähitellen, huomaamattani — se on kyllä surullista sanoa — aloin minä kyllästyä purjehtimiseen. Olin käynyt ja osasin ulkoa kaikki väylät ja salmet ja saaret ja maat. Tunsin hänet itsensäkin, joka sauman, jokaisen kaaren käänteeseen. Tunsin hänen tapansa kaikissa tuulissa.

Kyllähän hän oli hyvä, kaikki muutkin vakuuttivat, että hän oli vakavin, luotettavin ja kes-

tävin. Mutta ei ystäväni konttoristikaan voinut vakuuttaa, että hän enää olisi ollut nopeakulkuisin näillä vesillä.

Sillä oli kesän kuluessa ilmaantunut uusia pursia, jotka laskivat »Tiirasta» ohi. Minä kyllä koetin kiristää nuoria ja vaihdella kantolastia, mutta siitä ei ollut apua, ne olivat parempia purjehtijoita, ne luovivat korkeammalle ja pyyhkäsivät myötätuulessa ilkkuen ohitse.

Hänen seurastaan katosi vähitellen uutuuden viehätys, hän oli minusta yksitoikkoinen ja ikävä ja minä aloin laiminlyödä häntä. Ei tullut aina heitetyksi pois vettä sateitten jäleltä, eikä purjeita kuivatuksi. Pohjaan kasvoi likakerros ja purjeet homehtuivat ja harmenivat.

Joskus tuli vielä kuitenkin uudistus eletyissä muistoissa. Se sattui silloin tällöin noina kirkkaina, syksyisinä päivinä, kun kirjavat rannat kohosivat kangastaen vedestä ja etäiset salmet kuvastuivat tyyninä pintoina. Mutta ne olivat surunsekaisia nekin retket ja alakuloisia, niinkuin olisi meillä kummallakin ollut aavistus lähenevästä erosta.

Talvi tuli tavallista aikaisemmin. Ja eräänä sateisena lokakuun lauantaina nostatin minä hänet maalle.

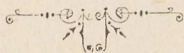
Muistan eron päivän yhtä selvästi kuin ensimmäisen tutustumisemme. Itse seisoin viluissani laiva-

sillalla ja katselin, kuinka kaksi rantajätkää riisui hänen päältään purjeita ja mastoja. Kuinka surkeasti valitti nyt rissa maston nenässä, kun he armottomasti riuhtasivat nuoran sen läpi! Kuinka oli hän nolon ja paljaan näköinen, kun he soutamalla veivät hänet takaisin niemen nenään!

Tuli häntä sentään hiukan sääli. Ja samassa myös itseäni, sillä kaikista menneistä muistoista on hänen kanssaan vietetty kesä ehkä valoisin. Mutta minkäs minä sille voin, että hän oli menettänyt viehätyksensä.

Nyt on hän joutunut muiden purjehdittavaksi. Mutta hänen viirinsä olen kuitenkin säilyttänyt. Se on tuolla samassa laatikossa, siististi sovitettua niiden kirjeiden viereen, jotka olen saanut muinaisilta morsiamiltani. Ja täällä albumissani on hänen valokuvansa heidän valokuviansa kanssa rinnan.

Niinkuin näette, on siinä vielä useita tyhjiä paikkoja. Ensi vuonna näillä ajoin on siinä ehkä taas uusi naisen kuva, kenties ei ole muuta kuin juoksijahevonen, mahdollisesti myöskin kaunis jahti-koira. Voi olla myöskin, ettei ole mitään ja että »Tiira» oli viimeinen rakkauteni.

KAKSIN

Avioliittomme on alusta alkaen tähän päivään saakka ollut niin onnellinen, niin sopusointuinen, etten sen kaukaisimpiakaan ääniä kuulostamalla saa muistostani esille ainoatakaan häiritsevää sorahdusta. Me olemme olleet kuin kaksi viulua, jotka aina pysyvät samassa vireessä. Sen mukaan kuin yksi ylenee tai alenee, niin ylenee ja alenee toinenkin.

Mutta niinpä saimmekin kiinni samasta sävellestä heti ensi yrityksellä. Olimme istuutuneet rekeemme häöpäivämme iltana ja lähdimme ajamaan uutta kotiamme kohden, joka oli noin neljän tunnin matkan päässä toisessa pitäjässä. Ja tämä matka se on suloisin muistoni kaikkien suloisten joukossa. Se oli kuin lyhyt alkusoitto yhdyselämämme pitkään sävellykseen.

Ero vanhempiesi luota tuntui sinusta alussa tosin hiukan katkeralta. Muistathan, kuinka viimeisten vieraitten mentyä, jotka olimme rappujen

eteen saattaneet ja lyhtyjen lunta valaistessa nahkasiinsa peitelleet, me kiiruhdimme vaihtamaan matkavaatteita kukin huoneessamme. Ennenkun sinä jouduit valmiiksi, oli hevosemme jo ajanut esille ja minä odotin sinua isäsi huoneessa. Sinä ilmestyit ovelle. Olit heittänyt pois silkkisen hääpukusi ja ylläsi oli sinulla totinen matkavaateus. Nousin mennäkseni sinua vastaan, mutta sinä juoksit ohitseni ja heittäysit itkien isäsi syliin. Ja siitä äidin ja sisarten. Et ollut minua näkevinäsikään, kun hämilläni autoin turkkia hartioillesi, ja minä tunsin itseni niinkuin jostain pahasta teosta syylliseksi. Et tahtonut heittää irti pieniä sisariasi, jotka avopäin juoksivat vielä pitkän matkaa reen kuppeella, yhä pitäen käsistäsi kiinni, eivätkä meistä eronneet, ennenkun tien kavetessa upposivat lumihankeen. Sinä käännyt jälellesi heille liinaa hiuskuttamaan, vaikka oli pimeä eikä sitä muut nähneet kuin minä.

— Hanna, sanoin minä, elä nyt itke . . kuule, koeta nyt rauhoittua . . Ja minä koetin tarttua käteesi, mutta sinä vedit sen pois ja katsoit yhä itkien kotiisi päin.

Aloin jo tulla onnettomaksi, rupesin kuvailemaan, että ehkä on rakkautesi haihtunut, ehk'en voi antaa sinulle mitään sen sijaan, mitä olet kadottanut. Sitä vaille, ett'en minäkin itkenyt.

— Jos sinä tahdot, niin käännyttään takaisin ..

— Ei, ei, mennään vaan.

Koetit rauhoittua. Mutta paikat, joiden ohitse ajoimme, olivat niin tutut ja monimuistoiset ja minä näin, kuinka nyhkytykset yhä vielä värähttelivät koko ruumistasi, kun ajoimme ohitse peltojesi, veräjiesi, aidannurkkauksiesi, tuulimyllysi, niitty latojesi ja yli sillan, josta oikealla puolen hämästi kotijärvesi selkä ja sen saaret.

Mutta kun sukulaisimmat seudut ja rakkaimmat muistot kerran olivat jälellä ja kun tien vieri alkoi tulla metsäisemmäksi ja välinpitämättömämmäksi, niin aloit viihtyä ja nyhkytyksesi harvenivat. Kun taas hevosen hiljentäissä vauhtiaan uskalsin ojentaa sinulle käteni, niin päästit hanskasi, ja annoit minulle muffin sisästä lämpimän tervehdyksen.

— Rakastatko minua, Hanna?

Sinä kuivasit viimeiset kyynesi, painoit pääsi olkaani vasten ja pidit käteni lujasti suljettuna omaasi.

Ja siitä hetkestä alkaen aloit sinä sitten tyytyä minuun. Me tulimme tasapainoon, me vakiuduimme siihen paikoillemme, lämpisimme, sulimme ja mielialamme ikäänkuin taipuivat toisiaan vasten.

Ilma oli kuutamoinen, mutta lauha, sillä hieno pilvikerros peitti taivaan, josta silloin tällöin tipah-

teli lepposata lunta. Joskus kuitenkin valkeni kuutamoa kirkkaaksi poudaksi, toisen vuoron se taas harsottui. Tie kulki mustan, pimeän kuusi-kon läpi, hevonen sai kävellä, ja me aloimme tehdä havaannoita ja niitä vaihdella keskenämme.

— Tuo kulkunen, se on minusta kuin luotu tällaista yöllistä matkaa varten pilvisessä kuutamossa, huomautin minä.

— Niin minustakin, lisäsit sinä, ja minusta tuntuu, niinkuin kaikki muut äänet täällä häiritseisivät . . tai niinkuin tuo meidän kulkusemme laulaisi kehtolaulua koko maisemalle . . kuinka erinomaisesti se sopii tämän ympäristön sointuun . . sen ääni on vaan siksi heikko, että se juuri ei pudota lunta noilta riippuvilta oksilta.

Me vertailimme kulkusen äänen eri vivahduksia, hiljemmin ja kovemmin ajaessamme alamäkiä, tasaista tietä ja ylämäkiä, joissa se hevosen käydessä liritteli tuskin kuuluvasti.

Virstapatsas oli tien vieressä ja sen juurella lumireki.

— Katso, kuinka tämä on hauska paikka, sanoit sinä. — Ei mutta kuinka sillä on hullunkurinen lumihattu! Odota, niin minä nakkaan sen siitä alas.

Sinä puristit lumipaakun ja koetit viskata, mutta et tietysti osunut. Se tupsahti metsään.

Huivisi joutui leuan alla epäjärjestykseen, sinä annoit minun pitää hattuasi, päästit huivin pois ja sidoit sen uudelleen. Tuo tarttui niin mieleeni, sillä sinä olit siinä hommassasi niin äidillinen ja liikkeesi niin naiselliset.

— Rakastatko minua? kysyin minä.

— Rakastan, rakastan, sanoit sinä niinkuin lasta lohduttaen ja meiltä pääsi molemmilta nauru. Mutta sitten sinä hellyit ja käänsit poskesi suudeltavakseni.

— Voi, voi, kyllä minä sinua rakastan niin äärettömästi . . tiedäthän sinä sen . . epäiletkö sitä?

— En minä epäile, mutta minä tahdon aina kuulla sinun sitä vakuuttavan.

Ja sitten me taas palasimme luontoon takaisin.

— Kummastako pidät enemmän, tuostako, kun on ihan kirkas kuutamoo, niinkuin äsken, vaiko siitä, että on puolipilvessä niinkuin nyt?

— Pilvessä on hempeämpää ja niin pehmoista, ei ole noita jyrkkiä varjoja metsässä ja kun putoilee vähän lunta kuutamolla, niin on sama tunne kuin lapsena ennen, kun laitoimme lakanamajan ja kuuhotimme sen alla piilossa.

— Niin minustakin, minä aioin juuri sanoa sitä samaa . . kuinka omituista, että meillä on niin samanlaiset ajatukset!

— Minusta näyttää, että tämä yö ja tämä kuutamoinen, että ne ovat niinkuin meitä varten . .

— Nuo tienvierus puut ne ihan varmaan nyt tietävät, että meitä on tässä kaksi onnellista . . ne kuiskaavat toisilleen, että tuossa ne nyt ajavat . . etkö luule?

— Niin juuri.

— Kuule, milloinka aloit sinä minua oikein rakastaa?

— Silloinkun sinä soitit viulua ja minä säestin. Sinä sanoit, ettei kukaan ole sinua niin tunteellisesti säestänyt. Entäs sinä?

— Minä heti kohta kun sinut ensi kerran näin . . nuo sinun suuret, ruskeat, uskolliset silmäsi . .

Kyytiä viemästä palaava kyytipoika oli saavuttanut meidät ja hän alkoi kelkassaan ajaen takanamme laulaa. Hän lauloi niinkuin meitä ei olisi ollutkaan, huviksi itselleen ja iloksi metsän puille:

„Ja elä sinä kultani silloin tule, kun on hiukan halla,
Sinun jälkesi tunnetahan joka portahalla.“

Ja samassa kun hän oli sen lopettanut ja mauskauttanut suuta hevoselleen, alkoi hän kohta uuden ja uudella nuotilla:

„Mitä minä huolin, kun poika olen nuori
Ja maata olen kulkevainen,
Isä multa kuoli ja äidin otti huoli,
Vaan en mä ole surevainen.“

Se oli verraton tuo tapa, jolla hän laulunsa esitti. Virstan virstansa perästä hän meitä noudatti ajaen sen mukaan kuin mekin milloin juosten milloin käyttäen. Loppumattomasti uhkui hänestä lauluja toinen toistaan seuraten. Ja hänen mielialansa vaihtelivat. Kun hän oli vetänyt jotain surullista ja alakuloista kansanlaulun nuottia, näytti hän siihen kyllästyvän ja heittihe leveään rekiviisuun.

Erään metsätien suussa poikkesi hän maantieltä ja lauloi mennessään:

„Mene sinä sinne, minä menen tänne
 Meillä on oma tiemme
 Kumpainekin oman kullan kotihimme viemme.“

Oli häntä kuin kaipaus, kun hänen äänensä vähitellen lakkasi kuulumasta metsän peitosta.

Meihin tuli omituinen lapsellinen mielentila. Minusta me emme olleet ollenkaan niinkuin sulhanen ja morsian, me olimme kuin kaksi leikki-toveria. Ehkä siihen vaikutti ympäristön talvinen, kylmä puhtaus, ehkä myöskin se, että pelkäsin sinun rupeavan vanhaa kotiasi ikävöimään. Minä tahdoin siirtää sinut sieltä niin vähitellen, niin huomaamattasi, ettet tietäisikään muuttuneesi yhdestä elämästä aivan toiseen. Ja yhä ajoimme eteenpäin samalla tavalla kuin niin usein ennenkin kihlauksemme aikana olimme huviksemme retkeilleet kuutamoisina iltoina.

Metsä rupesi harvenemaan, alkoi tulla taloisia taipalia, ensin pienosia mökkiä, sitten suurempia kartanoita. Kaikissa niissä vielä nukuttiin, sillä oli keskiyö. Oltiin minun pitäjässäni, nämä olivat nyt minulle tuttuja ja rakkaita paikkoja. Osasin ummessa silmin jokaisen matkan käänteeseen ja tien mutkan. Minä näyttelin ja nimittelin niitä sinulle, minä sanoin, minkä talon halli tuo on, joka tuolta loitompaa meille haukahtelee. Annoin hevosen puhaltaa täyteen juoksuun, pian tuli näkyviin kirkko, pitäjän makasiini ja pappila, jonka läpipihan me hurahutimme alas jälle.

Siitä me sitten ajoimme järven yli toiselle rannalle yhteistä kotiamme kohti.

— Näetkö tuolla, tuolla se on, missä on iso pykälä metsässä taivasta vasten, vaikka ei vielä näy huoneita. Tällä järvellä me ensi kesänä yhdessä purjehdimme . . olen sitä niin kauvan haaveksinut ja toivonut . . minulla on aivan uusi sievä purjevenhe . . Miksi olet noin vaiti? Sano mitä sinä nyt ajattelet . .

— Sitä minä ajattelen, että olen niin onnellinen kuin vaan voin olla . .

Ja minä, kuinka olin minäkin onnellinen ja varma siitä, että aina tulisin olemaan. Ja sinä sitä vielä lisäsit sanoessasi:

— Kuinka soma tämä järvi, miten kaunis se mahtaa olla kesällä! Kuinka hyvin tulen täällä viihtymään!

— Sinun ikkunasi ovat järvelle päin, sinä näet koko maiseman niin kauvaksi kuin silmä kantaa.

Eroitimme jo rannan suuret kuuset, nuottakodan, uimahuoneen, ja kun hevonen kohosi rantapenkereelle, niin siinä oli talomme ylenevän pellon perillä.

— Ei näy tulia ikkunoista?

— Ne eivät tiedä odottaa meitä, ennenkun huomenna . . . ne nukkuvat kaikki.

Ja me ajamme, lumen tipahdellessa kuulumatomasti ja haalean kuuvalon meitä ympäröidessä, niinkuin hiipimällä uuteen kotiimme, josta ei kuulu hiiskahdustakaan. Vanha äitini ei ole kuullut mitään, ei palvelijat, ei edes hallikaan. Hevonen vie itsestään nurkan ympäri, me näemme kukkia ja valkoiset harso-utimet nurkkakammarin ikkunassa ja seisottumme rappujen eteen. Emme kiiruhda nousemaan, odotamme jotain kuin yhteisestä sopimuksesta. On ihan hiljaa. Mutta meistä tuntuu kuin olisimme kuulevinamme kotihaltijain soitavan ilmassa, takanamme, katoilla ja joka nurkassa. Ja lumi vaan tippuu. Reen saverikko narahtaa ja kulkunen kilahtaa, kun hevonen liikauttaa päätään.

Me kuuntelemme tuota katsoen toisiamme silmiin.

— Hanna! sanon minä hiljaa.

Sinä et virka mitään, puristat vaan heikosti kättäni, suljet silmäsi ja nojaat minuun.

Ja tuo lyhyt hetki kotipihamme hiljaisuudessa, se oli elämämme onnellisin ja autuain. Se oli mielialojemme täydellisintä sulautumista ja tunteidemme hienointa pianissimosointua.

Sitä kesti vaan sen verran aikaa, että ehdimme sen kuulla ja käsittää. Sillä samassa pudisti hevonen valjaitaan, väki heräsi pirtissä, tulia ilmaantui ikkunoihin ja me nousimme reestä.

NUORUUDEN UNELMA

Aospa tulisivat vielä joskus takaisin ne ihanaat ajat, jolloin isänmaan onni kajasti niin kirkkaana ja toivorikkaana edessämme, jolloin sen tulevaisuutta ei johtunut mieleenkään epäillä. Ei koskaan sen jälkeen, ei edes innostuneimmissa ylioppilasjuhlissa ollut varmuus kaikesta niin varma kuin noina viimeisinä koulupoikavuosina, tuolla kaukaisessa, pienessä maaseutukaupungissa.

Se oli neitseellisen ihana se niemi, joka luiterti ulos Kallaveden keskeen ja jonka nenässä me istuimme nuo valoisat keväiset yöt ja haaveksimme avosilmin viattoman mielen unelmia.

Nukkui koko kaupunki salaperäisen Puijontmäen varjossa, jonka taaksi aurinko jo oli laskeutunut ja rantatalot ja valkoinen kirkontorni kuvastuivat tyynen Kuopionlahden pintaan. Hiljainen, sileä laine vaan silloin tällöin huokasi kuin nuk-

kuva, joka näkee hyviä unia, näkymätön lahorastas sirautteli lehdettyvän koivikon sisästä ja öisten soutilijain venheistä soi vesiä myöten käsiharmoonikan surullinen tanssisävel.

Emme olleet isänmaastamme muuta nähneet kuin kotiseudun ja tämän pienen kaupungin ympäristöineen. Mutta me tiesimme, että se oli samanlaista muuallakin, me kuvailimme saman tavan kaikkialle ja kaikkialle nuo kukkulat, nämä niemet ja nuo uinailevat saaret ja tyynet ulapat. Me näimme Suomen niemen ulkonevan epämääräisen suuresta itäisestä mantereesta, kiilautuvan kuin uljaan laivan, kokka eteenpäin, pyrkimässä läntisiä maita kohti. Se tunki pitkälle merien keskeen, eteni joka vuosi ja niinkuin tätä nientä, tätä *Wäinölän* nientä, syleilivät Kallaveden selät, niin halailivat koko Suomenkin niemen rantoja nuo suuret Itämeren lahdet.

Tänne olimme me tulleet, auringon ohjaamina itämailta, läpi erämaiden ja lumisten aavikkojen, olimme valloittaneet itsellemme oman maan ja sen asuttavaksemme viljelleet!

Me innostuimme, nousimme kukin kivellemme, osoittelimme vesiä ja mantereita ja puhkesimme maamme mainetta vuorotellen ylistelemään:

Me kättä voimme ojentaa
 Ja vettä, rantaa osoittaa
 Ja sanoa: kas tuoss' on se
 Maa kallis isäimme.

Äänisjärvi, Pohjanlahti
 Auran rannat, Ruijan suu,
 Siin' on suomalainen mahti,
 Jok' ei oo kenenkään muun,
 Tällä maalla sa oot vahti,
 Elä ääntäs halveksu!

Noin me lausuilimme. Mutta vielä me siitäkin rajamme laajensimme ja loimme samalla Suomen tulevaisuuden jättiläisen suureksi.

Suomenmaa on niinkuin Kreikanmaa ennen ja Suomen kansa on toinen Kreikan kansa! Eikö meillä ole saaristomme niinkuin heillä oli arkkipelaaginsa? Emmekö ole voitollisesti taistelleet voimaa vastaan niinkuin hekin! On meilläkin ollut Thermopylaija ja Salamis ja olemme mekin pelastaneet länsimaisen sivistyksen!

Heillä oli Homeros, ja meillä on Kalevala! Mutta meidän sankarimme taistelivat suuremman asian puolesta kuin heidän! Agamemnon, Menelaos ja Achilles taistelivat ryöstetyn naisen puolesta, mutta Väinämöinen, Ilmarinen ja Lemminkäinen taistelivat ryöstetyn Sammon. Nuo valloittivat kaupungin ja hävittivät sen, nämä vapaut-

tivat valon Pohjolan kivimäestä. Nuo käyttivät miekkaa, nämä sanan voimaa!

Ja sanan voimalla me kerran vielä mekin maailman valloitamme!

Kreikkalaisten mahtavuus ei ollut ainoastaan heidän sotaisissa urotöissään, vaan vielä enemmän heidän taiteessaan, heidän kirjallisuudessaan, heidän henkisessä suuruudessaan!

Ja siinä olisi oleva meidänkin!

Suomenkieli on voimakas ja miehekäs ja kaihakuun kirkas niinkuin Kreikankin kieli! Ja sen avulla me luomme kirjallisuuden, joka on tunkeva tieltään kaikki muut, me luomme suomalaisen sivistyksen, uuden uutukaisen kulttuurin, joka on voittava nuo vanhat ja kuluneet. Me levitämme aattemme kauvas länteen, me läpitungemme kaikki kansat, meidän katsantotapamme vaikuttavat uskontoihin ja kieleemme perusteella syntyy uusia kieliä. Vanha maailma on kuihtumaisillaan, se tarvitsee uudistusta ja puhdistusta, se on kaa-voihinsa kangistumaisillaan. Me suomalaiset, me keksimme uudet muodot ja puhallamme niihin uuden hengen. Ja sen teemme muinaisuutemme perustuksella, Kalevalan ja Kantelettaren. Meidän maamme muuttuu yhtymäpaikaksi idän ja lännen välillä, se rikastuu ja varttuu, kaupunkeja kohoo kaupunkien viereen, vuorien huipuille rakennetaan

palatseja ja niemiä neniin pystytetään kuvapatsaita kansallisille sankareille. Tästä meidän kaupungista syntyy kaiken henkisen elämän keskipiste, sillä täältä tähän ensin kajahti Snellmannin herättävä ääni, ja vuosittain täällä pannaan toimeen nuo »puijolliset leikit», niinkuin kreikkalaisilla oli ennen »olympolaiset.»

Ja kuka tietää, eikö keskuudestamme kerran ole kohoava joku Aleksander suuri, joka yhdistää kaikki suomalaiset heimot, joka kukistaa Persian ja perustaa suuren suomalaisen maailman valtakunnan ja viepi oman maansa sivistyksen kauvaksi pimeään Aasiaan.

Ja vaikka me sitten joskus vuosisatain kuluttua kansana loppuun elettyämme heikontuisimmekin ja sortuisimme voimakkaampien tieltä, vaikka ajaisivatkin ylitsemme roomalaisten sotavaunut ja turkkilaisten puolikuu kohotettaisiin kirkkojemme harjalle, niin olisimmehan sittenkin olleet se kansa, joka olisi maailman maustanut ja jonka keksimiin kuoseihin valloittajammekin pukeutuisivat.

Näin me olimme historiamme käsittäneet, näin me haaveksimme hehkuvin poskin ja uskoimme mielikuvituksemme varmasti toteutuviksi.

Ja tuota suurta työtä alkamaan, siihen olimme osaltamme mekin kutsutut ja me kasvoimme omissa silmissämme suuriksi sankareiksi, olimme kuin

seisovinamme Ateenan torilla ja heitimme huolettomalla liikkeellä olemattoman toogan hartioillemme, lähtien ylennetyin mielin palaamaan takaisin kaupunkiin.

En muista, kuinka kauvan kesti tätä hurmausta ja milloin kynät haaveitten siivistä alkoivat tippua. Ne luultavasti nykittiin yksitellen irti ja kun ei uusiakaan sijaan kasvanut, niin lienemme hiljalleen laskeutuneet maan pinnalle.

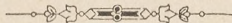
Sen vaan muistan, että ylioppilaaksi tultua mahdun jo ihanne isänmaan tulevaisuudesta suomalaisuuden voittoon ja kielikysymys rajoitti taistelukentän.

Sehän lie ollut järkeväintä ja hyödyllisintä, sillä nuo entiset haaveet, nehän olivat pilventakaisinta hulluutta.

Isänmaan onni ja sen loistava tulevaisuus ne himmenivät eikä meistä kenestäkään tullut suuria sankareja, niinkuin lasna ollessamme olimme uskoneet.

Mutta nuoruuden unelmat ja lapsuuden usko eivät sentään milloinkaan kulu kokonaan pois.

On aikoja — ja ne ovat niitä kuin ei enää tunnu olevan mitään muuta jälellä — jolloin on lohdotus niitä muistella ja jolloin ne tahtoisin niin mielellään takaisin . . . nuo nuoruuden unelmat ja tuon lapsuutensa uskon.

Sisältö:

	Sivu.
Uudisasukas	7.
Kosteikko, kukkula, saari	17.
Mallikelpoinen	39.
„Ei hyvä kummittele edeltäpäin“	51.
Hääpäivänä	59.
Kerran konsertissa	69.
Kotiin	77.
Maan sydämmeen	87.
Isäntä ja mökkiläinen	95.
Idän halla	101.
Katajainen kansallisuutemme	107.
Kurjalan rannalla	113.
Alakuloisuuden ylistys	119.
Vanha valkama	123.
Teatterista tultua	131.
Vanha laulaja	137.
Purjeita kuivaamassa	145.
Surullinen tarina jäniksen pojasta	155.
Metsämiehen muistelmä	167.
Taikuri	177.
Kohtaus oikeuden istunnossa	187.
Mi-carême	195.
Näköhäiriö	205.
Uskollinen	211.
Viimeinen rakkauteni	233.
Kaksin	251.
Nuoruuden unelma	263.

JUHANI AHON teokset:

MUUAN MARKKINAMIES.

Uusi, helppohintainen painos.

Hinta: 1 m.

RAUTATIE

eli kertomus ukosta ja akasta, jotka eivät
olleet sitä ennen nähneet.

Hinta: 2 m.

PAPIN TYTÄR.

Hinta: 2 m. 75 p.

ESIMERKIN VUOKSI.
HELLMANNIN HERRA.

Hinta: 2 m. 75 p.

HELSINKIIN.

Hinta: 2 m. 75 p.

YKSIÄ.

Hinta: 2 m. 80 p.